

Lekplatsers kvalitet och kvantitet över tid

Ett projekt inom fortlöpande miljöanalys

Julia Schneider och Märit Jansson

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning — Rapport 2023:2

2023

Lekplatsers kvantitet och kvalitet över tid – Ett projekt inom fortlöpande miljöanalys

Julia Schneider, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning,

Märit Jansson, <https://orcid.org/0000-0002-7841-1577>, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Utgivare:	Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Utgivningsår:	2023
Utgivningsort:	Alnarp
Omslagsbild:	Lekplatsen Hagen, Örebro. Foto: Lisa Schneider
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Serietitel:	Landskap, trädgård och växtproduktionsvetenskap
Delnummer i serien:	2023:2
ISBN	(tryckt version): 978-91-8046-909-8 (elektronisk version): 978-91-8046-910-4
DOI:	https://doi.org/10.54612/a.7n85nd798h
Nyckelord:	ALM, analysverktyg, förvaltning, kvalitet, lekmiljö, lekplats, miljöanalys, utformning, utvärdering

© 2023 (Julia Schneider & Märit Jansson)

Detta verk är licenserat under CC BY 4.0, andra licenser eller upphovsrätt kan gälla för illustrationer.

Sammanfattning

Offentliga lekplatser är viktiga för barns lek och hälsa som en del av en barnvänlig bebyggd miljö. Det har tidigare saknats en nationell överblick över svenska lekplatsers kvalitet och kvantitet. I detta miljöanalysprojekt har antalet allmänna, kommunala lekplatser i Sverige beräknats och jämförts med tidigare insamlade data om antal i ett urval kommuner för att se förändring över tid. Ett forskningsbaserat verktyg för att analysera lekplatsers kvalitet har också testats och utvärderats.

Antalet lekplatser i Sverige som är öppna för allmänheten utan inskränkning i tid samt förvaltas av kommuner har sammanställts med hjälp av kommunhemsidor och e-post eller telefonkontakt med tjänstepersoner. Antalet uppskattas vara 9590 stycken hösten 2022. Tre grupper av tidigare insamlad data möjliggör att se förändring i antal lekplatser i ett urval kommuner under två decennier. Från 2001 till 2022 beräknas antalet lekplatser i de norrländska kommunerna ha minskat med 48 %. Från 2005 till 2022 har antalet lekplatser i 20 andra kommuner minskat med 32 %, och från 2017 till 2022 har antalet hos totalt 52 kommuner minskat med 8 %. Även om vissa lekplatser kan ha tagits över av annan förvaltning, tyder sammanställningen på en tydlig minskning av antalet lekplatser förvaltade av svenska kommuner under 2000-talet, möjligen med hälften. Vad minskningen beror på har inte undersökts närmare i studien, men kommentarer från tjänstepersoner vittnar om en kombination av besparingar, eftersatt underhåll och nya krav på säkerhet och tillgänglighet. Det har ofta lett fram till lokala strategier som främjar färre lekplatser.

Verktyget för att bedöma lekplatsers kvalitet är baserat på en sammanställning av forskning från 2010 och har vidareutvecklats i flera steg. I projektet har det testats av tjänstepersoner på 28 lekplatser i 11 kommuner, där spridningen i resultat var stor. Detta ger också grund för fortlöpande analys av kvalitet på just dessa 28 lekplatser. Med utgångspunkt i återkoppling från tjänstepersoner som har testat verktyget, har det justerats och presenteras här i sin senaste version, kallad Analysverktyg för lekmiljöer, ALM. Verktyget har visat sig vara användbart i flera faser. Dock kan användningen av verktyg för att analysera kvalitet hos lekplatser problematiseras då det riskerar att bland annat främja likformighet.

Resultaten och diskussioner med projektets referensgrupp samt inspel från tjänstepersoner har stakat ut flera möjliga vägar framåt för fortsatta studier om lekplatser. Dessa kan omfatta mer detaljerade studier av olika typer och storlekar, av olika förvaltningsformer eller av de analyser som ligger bakom förändringar hos olika kommuner.

Nyckelord: ALM, analysverktyg, förvaltning, kvalitet, lekmiljö, lekplats, miljöanalys, utformning, utvärdering

Förord

Denna rapport kommer ur projektet ”Svenska lekplatser - kvalitet och kvantitet över tid”, genomfört inom SLUs miljöanalysprogram Bebyggd miljö under hösten 2022.

Vi vill rikta ett stort tack till alla kommunvägledare och tjänstepersoner som bidragit till sammanställningen av antalet lekplatser samt särskilt lyfta betydelsen av er som testade analysverktyget på era lekplatser och bidrog med feedback. Tack även till Maria Kylin, Linnéa Fridell, Fredrika Mårtensson och Mark Wales (SLU), Ulrika Åkerlund (Boverket) samt Lena Jungmark (SLU Tankesmedjan Movium) som har utgjort referensgruppen för projektet och Mimmi Bäckman (Örebro kommun) och Sara Frödén (Örebro Universitet) som deltagit i expertgrupp. Slutligen vill vi tacka Matilda Alfengård för korrekturläsning av en tidigare version av rapporten.

Julia Schneider och Märit Jansson
2023

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	6
Figurförteckning.....	7
1. Introduktion	8
1.1 Bakgrund.....	8
1.1.1 Syfte och mål.....	10
1.1.2 Bedöma och analysera lekplatsers kvalitet	10
1.1.3 Verktuget och dess bakgrund	12
1.1.4 Verktugets innehåll och utveckling	15
1.2 Metoder	18
2. Resultat	22
2.1 Sammanställning av antal lekplatser	22
2.1.1 Antal lekplatser	24
2.1.2 Förändring över tid.....	29
2.1.3 Varför antalet lekplatser förändrats	34
2.1.4 Avslutande reflektion	36
2.2 Utvärdering av lekplatsers kvalitet	38
2.2.1 Genomförda kvalitetsbedömningar av lekplatser	38
2.2.2 Utvärdering och utveckling av analysverktuget för lekplatsers kvalitet.....	44
2.3 Metodutveckling för fortsatt miljöanalys	49
3. Diskussion	52
3.1.1 Källor och metoder för lekplatsers kvantitet.....	52
3.1.2 Källor och metoder för lekplatsers kvalitet.....	54
3.1.3 Överblick antal och kvalitet	54
3.1.4 Utveckling av metoder, verktyg och samarbeten	56
3.1.5 Slutsatser	57
Referenser.....	58
Bilagor	62

Tabellförteckning

Tabell 1. Verktuget AVUL med beskrivningar och källor.....	16
Tabell 2. Kommungruppsindelning, Sveriges kommuner och regioner (SKR)	19
Tabell 3. Antal utomhuslekplatser i Norrland 2001 och 2014 (Eriksson & Hägg, 2014)...	22
Tabell 4. De 15 kommuner i Sverige med högst antal lekplatser	24
Tabell 5. De 15 kommuner i Sverige med lägst antal lekplatser.....	25
Tabell 6. De 15 kommuner i Sverige med lägst antal invånare per lekplats.....	25
Tabell 7. De 15 kommuner i Sverige med högst antal invånare per lekplats.....	26
Tabell 8. De 15 kommuner i Sverige med högst antal barn 0-12 år per lekplats.....	27
Tabell 9. De 15 kommuner i Sverige med lägst antal barn 0-12 år per lekplats	27
Tabell 10. Förändring av antalet lekplatser innan 2005-2022 hos 20 kommuner.....	30
Tabell 11. Förändring av antal lekplatser innan 2017-2022 i 32 kommuner.....	33
Tabell 12. Utvärderade lekplatser med koordinater och poängsättning enligt AVUL	38
Tabell 13. Bedömning av fem lekplatser i verktuget AVUL.....	43
Tabell 14. Justerad version av verktuget: ALM	48

Figurförteckning

Figur 1. Framsida för Movium Fakta #3 2018	12
Figur 2. Verktuget AVUL, version 1	14
Figur 3. Placering av 52 kommuner vars antal lekplatser går att följa över tid	18
Figur 4. Kommuner där verktuget AVUL testats och utvärderats.	20
Figur 5. Medianvärde för antalet barn per lekplats i respektive kommungrupp	28
Figur 6. Antalet lekplatser i de norrländska kommunerna under 2001, 2014 samt 2022 .	29
Figur 7. Antalet lekplatser i 20 kommuner år 2005, 2017 och 2022	30
Figur 8. Procentuell förändring av antalet lekplatser mellan 2005-2022 i 20 kommuner samt innan 2005-2022 i 11 av dessa kommuner, där data funnits tillgängliga	31
Figur 9. Antal lekplatser i samtliga 52 kommuner år 2017 samt 2022	32
Figur 10. Nyströmsparken Torshälla, Eskilstuna, 6 poäng. Foto: Stadsbyggnadsförvaltningen Eskilstuna kommun	39
Figur 11. Slagstaparken, Eskilstuna, 11,5 poäng. Foto: Stadsbyggnadsförvaltningen Eskilstuna kommun.....	40
Figur 12. Västra Grönpepparparken, Örebro, 7,5 poäng. Foto: Julia Schneider	40
Figur 13. Hagen, Örebro, 16,5 poäng. Foto: Julia Schneider	41
Figur 14. Hagen, Örebro, 16,5 poäng. Foto: Julia Schneider	41
Figur 15. Muminlekplatsen, Vargön, Vänersborg, 4,75 poäng. Foto: Moa Carlsson	42
Figur 16. Muminlekplatsen, Vargön, Vänersborg, 4,75 poäng. Foto: Moa Carlsson	42

1. Introduktion

1.1 Bakgrund

Anlagda, offentliga och kommunalt förvaltade lekplatser utgör ofta viktiga miljöer för barns utomhuslek. De kan främja barns lek och hälsosamma utveckling på flera sätt, liksom en hållbar utveckling i ett bredare perspektiv, men deras kvalitet och tillgång är beroende av hur de planeras, utformas och förvaltas. Till exempel har lekplatser med en utformning som är dynamisk, grön och fungerar för flera olika åldrar visat sig attrahera många besökare och främja hög fysisk aktivitet och blandade lektyper (Talarowski et al., 2019). Placering, sammanhang, karaktär och innehåll kan alla påverka lekplatsers popularitet (Jansson, 2010) och deras närhet till barns hem kan spela stor roll för deras användning och leda till bland annat fysisk aktivitet (Molina-García et al., 2022).

Trots betydelsen av lekplatser saknas idag sammanställd kunskap om läget för svenska lekplatser, om deras kvalitet och kvantitet, liksom hur detta varierar över tid och plats. Det finns indikationer på att antalet lekplatser har minskat kraftigt på senare år och att kvaliteten hos olika lekplatser skiftar stort (Jansson, 2008; Prellwitz, 2016), men det finns inte någon samlad överblick. Kylin och Bodelius (2015) visar 27 kommuners riktlinjer för avståndet mellan barns hem och närmaste lekplats, där många kommuner tycks använda riktlinjer om exempelvis 500 meter till närmaste lekplats som en grund för att minska antalet. Då barn som grupp har särskilt stort behov av nära tillgång till en variation av friytor är begränsningar i utemiljön, såsom reduceringen av vardagsnära lekplatser, problematiska (Jansson et al., 2022).

På senare år har behovet av kvalitet och kvantitet i barns utemiljöer generellt uppmärksamrats. Plan- och bygglagens skrivningar om lek miljöer har kritiserats då de inte ställer tydliga eller kvantifierbara krav. Lagtexten lyder: ”Om tomten ska bebyggas med byggnadsverk som innehåller en eller flera bostäder eller lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet, ska det på tomten eller i närheten av den finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Om det inte finns tillräckliga utrymmen för att ordna både friyta och parkering enligt första stycket 4, ska man i första hand ordna friyta.” (PBL, 2010:900). Det är alltså upp till varje kommun att besluta vad som kan anses vara ”tillräcklig” friyta.

När det gäller skolgårdar och liknande har Statistikmyndigheten (SCB) i sina uppföljningar konstaterat att skolgårdsytorna på senare år har blivit alltmer begränsade (SCB, 2018; 2022). Fördjupande studier av dessa minskade skolgårdsytors kvalitet har därför gjorts kopplat till SLUs miljöanalysprogram Bebyggd miljö (Kylin & Fridell, 2021). Boverkets allmänna råd FRI:1 (BFS, 2015) främjar att PBLs lagtext uppfylls för just skolgårdar genom att slå fast: ”Vid placering och anordnande av friytor för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet bör särskilt beaktas friytans storlek, utformning, tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna att bedriva ändamålsenlig verksamhet. Med ändamålsenlig verksamhet avses i dessa allmänna råd att friytan kan användas till lek, rekreation samt fysisk och pedagogisk aktivitet för den verksamhet som friytan är avsedd för. Friytan bör vara så rymlig att det utan svårighet eller risk för omfattande slitage går att ordna varierande terräng- och vegetationsförhållanden. Friytan bör kännetecknas av goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet”.

Behovet av att studera och främja både kvalitet och kvantitet hos skolgårdar och förskolegårdar är fortsatt stort, och för att förstå den komplexa helheten för barnvänlighet i utemiljön är lekplatsers kvalitet och kvantitet en viktig och saknad pusselbit. Mer kunskap om lekplatser behövs bland annat som grund för arbetet med att uppfylla FNs Barnkonvention (UNICEF, u.å.), numera svensk lag, och Sveriges Politik för gestaltad livsmiljö (Prop. 2017/18:110) men också för att ta fram möjliga indikatorer för Sveriges miljömål God bebyggd miljö (Sveriges miljömål, 2022). På liknande sätt som fördjupad kunskap om tillståndet för utemiljöer i skolan har varit en viktig drivkraft för att främja skolgårdars kvalitet och yta, behövs nu en överblick av läget för Sveriges offentliga lekplatser som grund för framtida åtgärder.

Lekplatser kan vara av flera olika typer, med olika storlekar och kvaliteter. Hayward et al. (1974) delade in dem i tre typer: traditionella, moderna (contemporary) och bygglekplatser. Traditionella lekplatser består av lekredskap som gungor, rutschkanor och klätterställningar. Moderna lekplatser är mer omsorgsfullt utformade, med olika material. På bygglekplatser skapar barn själva platser och lekstrukturer, med stöd av personal. Woolley och Lowe (2012) har beskrivit Kit Fence Carpet-lekplatser baserade på lekredskap, staket och gummi-asfaltytor, med låga lekvärden, placerade i en ände av ett spektrum. I andra änden, med höga lekvärden, finns naturlekplatser. Däremellan finns en kategori av lekplatser som blandar de två typerna och erbjuder ett medelhögt lekvärde.

Lekplatser av till synes liknande typ kan ibland användas på olika sätt eller i olika omfattning (Moore, 1989). Det skapas ibland lokala användningsmönster där vissa lekplatser framstår som särskilt attraktiva, med särskilda lekvärden. Där kan faktorer som vad som finns i omgivningen, närheten till barns hem och förvaltarnas strategier påverka (Carstensen, 2004; Jansson, 2008; Jansson, 2010).

Lekplatsers storlek kan också ha betydelse. När en stor mängd svenska lekplatser utvecklades under 1960- och -70-talen, var det vanligt att anlägga dem i olika storlekar. Normer för lekplatsers planering formade idéer för småbarnslekplatser, kvarterslekplatser och bollplaner eller större lekparker (Jansson et al., 2016). Små lekplatser kan dock ha ett begränsat lekvärde (Berglund et al., 1985; Jansson & Persson, 2010) och riskerar att inte ge plats för alla, till exempel inte för både flickor och pojkar (Karsten, 2003), samtidigt som lek och annan utevistelse ibland kan fungera väl även på små platser.

Indelningen i olika typer efter storlek från normlitteraturen märks ibland även idag (Jansson 2010), men många kommuner använder sig av begrepp som närlekplatser och områdeslekplatser, liksom till exempel utflyktslekplatser, temalekplatser, naturlekplatser och lekotoper (se exempelvis Boverket (2022)). Det finns idag inte någon vedertagen indelning i olika typer eller storlekar för svenska lekplatser.

Den befintliga kunskapen om svenska lekplatsers kvalitet och kvantitet är begränsad, men tidigare utförda studier och datainsamlingar kan bidra med ledtrådar om lekplatsers kvantitet, ifall dessa sammanställs med det perspektivet. Sammanställningar av tidigare studier kan tillsammans med nya undersökningar ge överblick och förståelse för Sveriges lekplatser över tid. Dessutom kan ett tidigare framtaget, forskningsbaserat verktyg för att bedöma lekplatsers kvalitet, från Movium fakta #3 2018 (Jansson & Andersson, 2018), testas för datainsamling och utveckling. Resultaten kan ge inblick i kvaliteten på ett urval lekplatser, och utgöra en grund för fortlöpande uppföljning av kvalitet på lekplatser över tid.

1.1.1 Syfte och mål

Detta utvecklingsprojekt syftar till att främja hållbar stadsutveckling och god bebyggd miljö genom att undersöka offentliga lekplatsers kvalitet och kvantitet över plats och tid. På längre sikt är målet att bidra till kunskap som stärker utvecklingen av goda utemiljöer för barns lek och hälsosamma utveckling.

Delmål är att: 1) identifiera relevanta källor och metoder för att sammanställa tillgängliga data om tidigare antal lekplatser, 2) skapa en överblick över svenska lekplatsers antal och kvalitet och hur dessa varierar över tid och plats samt 3) utveckla metoder och samarbeten som kan användas för fortlöpande datainsamling, framtida miljöanalys och andra studier kopplade till lekplatser.

1.1.2 Bedöma och analysera lekplatsers kvalitet

Lekplatser och andra lekmiljöer kan vara av flera olika typer, storlekar och karaktärer. Vad som egentligen utgör kvalitet hos lekplatser kan diskuteras och definieras på olika sätt. Forskningen pekar dock på flera olika kvaliteter som främjar en varierad lek, så kallat lekvärde, i en miljö. Kvaliteter kan också kopplas

till hälsofrämjande och sociala aktiviteter, ekosystemtjänster och hållbarhet i stort genom val av material, främjande av biologisk mångfald, dagvattenhantering etc. De kvaliteter som ofta ses som värdefulla är alltså de som tilltalar barn och andra användare och som lockar till lek, samvaro och utomhusvistelse, men även som främjar hälsa och andra aspekter av hållbar utveckling. Många lekmiljöer har också plats-specifika och lokala kvaliteter som har att göra med deras geografiska eller sociala kontext, historia, hur de brukar användas eller annat som gör dem unika och speciella.

Att bedöma och analysera kvalitet hos lekmiljöer, till exempel för att inventera ett lekplatsutbud och undersöka vilka förbättringsåtgärder som kan behövas, kan innebära utmaningar, inte minst när det gäller lokala egenheter och kanske unika kvaliteter. För att verkligen förstå kvaliteten hos en plats, en lekplats eller någon annan lekmiljö, kan det krävas omfattande studier som innefattar observationer av användning och intervjuer med användare, demografiska studier med mera.

Det finns också flera olika verktyg som kan användas för att bedöma och utveckla kvalitet hos lekmiljöer på ett sätt som kanske inte leder till samma grundliga förståelse, men som ändå kan vara värdefulla. Några av dessa verktyg är främst utformade med tanke på utemiljöer i förskolan, som forskningsbaserade OPEC (Mårtensson, 2013) och Seven Cs (Herrington & Lesmeister, 2006) samt Malmö stads lekvärdesfaktor (Malmö stad, 2011).

För att arbeta med kvalitet hos lekplatser har bland annat Norén-Björn (2016) föreslagit att ”testa leken” på en lekplats genom främst kurragömma. Det kan liknas vid hur Refshauge et al. (2013) utgått ifrån begreppen miljöerbjudanden (affordances) och behaviour settings, som kopplar miljö och användning, för att se vilken lek som främjas i en viss miljö, som en del av ett arbetssätt vid lekplatsers utformning. Woolley och Lowe (2012) har tagit fram ett bedömningsverktyg med de tre dimensionerna lektyp, fysiska element och miljöns karaktär. Även detta verktyg har utformats med begreppet miljöerbjudanden som utgångspunkt. Miljöerbjudanden handlar om de möjligheter till önskade aktiviteter som en person kan finna i en viss miljö, och alltså om hur miljö, individ och aktivitet samspelar.

Både forskning och praktik har tagit fram flera checklistor eller protokoll för lekplatser. Exempelvis beskrivs i dokumentet ”Lek på riktigt” (Örebro kommun, 2018) flera kvaliteter som kan fungera som stöd vid inventering eller analys av lekplatser. Internationellt har lekorganisationer som Play England och Play Australia tagit fram riktlinjer i form av exempelvis ”Design for play” (Play England, uå). Flera checklistor, många internationella, har fokus på hur lekplatser ska bli tillgängliga för alla, oavsett funktionsvariationer. En utmaning är att få till ett policyarbete som följer från principer om lek, inkludering och deltagande, ända fram till implementering (Lynch et al., 2018). Det skulle behövas verktyg som dels är användbara inom praktiken och inte alltför omfattande eller arbetskrävande, dels är forskningsbaserade och utgår ifrån de kvaliteter som är av vikt enligt tillgänglig

kunskap. Dessa verktyg behöver fokusera på lekplatsen och dess kvaliteter, men också sätta dessa i relation till arbetsmetoder och geografisk placering. Ett försök att ta fram ett sådant verktyg gjordes av Jansson och Andersson (2018) i ett Movium Fakta (#3 2018) (figur 1), baserat på en kunskapssammanställning av Jansson (2010).

1.1.3 Verktyget och dess bakgrund

Figur 1. Framsida för Movium Fakta #3 2018

Verktyget för att arbeta med lekplatsers kvaliteter av Jansson och Andersson (2018) är ett analysverktyg för utvärdering av lekplatser och andra lekmiljöer, ibland förkortat AVUL. Det är avsett för bedömningar i grupp, med diskussioner kring i hur stor utsträckning olika beskrivna kvaliteter uppfylls eller kan utvecklas.

Grunden för verktyget är en sammanställning av forsknings-baserad kunskap om kvalitet i lekmiljöer som ingick i artikeln ”Attractive Playgrounds: Some Factors Affecting User Interest and Visiting Patterns” (Jansson, 2010). Sammanställningen delades in i nio faktorer eller perspektiv på lekmiljöers kvalitet. På engelska är dessa: Character and overall design, Content, Time and change, Social dimensions, Children’s possibilities and perspectives, Children’s development and training, Support for particular play activities, Geographical context och Methods for planning, design and management. De första sju av dessa beskriver egenskaper hos själva lekmiljön, medan Geographical context har ett större rumsligt, geografiskt perspektiv och Methods for planning, design and management handlar om hur lekmiljöer utvecklas genom metoder inom planering, utformning och förvaltning. På svenska kan dessa nio faktorer eller perspektiv beskrivas som:

- Övergripande utformning och karaktär
- Innehåll
- Tid och förändring
- Sociala dimensioner
- Barns perspektiv och möjligheter
- Barns utveckling och färdighetsträning
- Förutsättningar för specifika lekaktiviteter
- Geografisk kontext
- Metodperspektiv

LEKPLATSENS EGENSKAPER

Platsens kvaliteter & påverkbarhet

Varierad topografi (0-1p):		
Lekbar vegetation (0-1p):		
Löst material (0-1p):		

Inkludering

Lekredskap och deras integration i landskapet (0-1p):		
Tillgänglighet (0-1p):		
Mötesplats (0-1p):		

Möjlighet till omvärldsförståelse

Tid och förändring (0-1p):		
Ekosystemtjänster (0-1p):		
Naturliga material (0-1p):		

Karaktär

Rymlighet (0-1p):		
Rumslighet (0-1p):		
Variation (0-1p):		

GEOGRAFISK KONTEXT

Platsspecifika egenskaper

Tillgång och närhet (0-1p):		
Placering och omgivning (0-1p):		
Barns möjlighet till egna platser (0-1p):		

STRATEGIER

Barnvänlighet

Barnperspektiv (0-1p):		
Barns perspektiv (0-1p):		
Delaktighet (0-1p):		

Metoder

Samarbete (0-1p):		
Ansvar (0-1p):		
Rutiner (0-1p):		

LEKPLATSENS NAMN:		
STORLEK i m ² :	LEKPLATSENS EGENSKAPER (max 12p): GEOGRAFISK KONTEXT (max 3p): STRATEGIER (max 6p):	
KOMMENTARER:	SUMMA POÄNG (max 21p):	
DATUM OCH SIGNATUR:		
= 1 p	= 0,75 p	= 0,5 p
		= 0,25 p

Figur 2. Verkytet AVUL, version 1

1.1.4 Verktøyets innehåll och utveckling

Verktøyet AVUL (figur 2) består av tre kategorier: Lekplatsens egenskaper (basert på de sju første perspektiven i Jansson (2010)), Geografisk kontekst samt Strategier (metodperspektiv). Under lekplatsens egenskaper finnes underkategorierna: platsens kvaliteter og påverkbarehet, inkludering, møyjlighet till omværlidsförfståelse og karakter. Geografisk kontekst berör underkategorin platsspecifika egenskaper og Strategier behandlar barnvænlighet samt metoder, kopplat till i utveckling og förvaltning av platsen. Under varje underkategori beskrivs tre kvaliteter.

I verktøyet från 2018 var Strategier oppdelat i två underkategorier: barnvænlighet samt metoder. Dette gav totalt 21 kvaliteter att bedöma. Under våren 2022 har omarbetningar gjorts, främst i samband med publiceringen av Gröna fakta nr 4 "Utveckla utemiljöer för gammal og ung" (i tidningen *Utemiljö*) (Jansson og Bengtsson, 2022), då dessa slogs ihop till endast en underkategori: barnvænlighet og metoder, med tre kvaliteter (se tabell 1). Vid omarbetningen i Gröna fakta gjordes också andra oppdateringar av verktøyet, basert på kommentarer som kommit in under åren. Det gäller främst omformuleringar för att göra verktøyet beskrivna kvaliteter tydligare.

Kvaliteterna som verktøyet innefattar har alla stöd i forskningen om lekplater. Vid användning av verktøyet för att analysere en lekplats kan en bedömning göras av i vilken grad varje kvalitet oppfylles, med hjälp av beskrivningar som ger en positiv eller idealisk bild av kvaliteten. Kvaliteterna kan med fördel diskuteras i grupp, för att bedöma og kanskje poängsätta (på en femgradig skala från 0-1: 0, 0,25, 0,5, 0,75, 1) i vilken utsträckning kvaliteterna är oppfyllda. Fokus kan också läggas på att bedöma vad som skulle krävas för att kvaliteten ska oppnås eller förbättras, eller att diskutere i vilken utsträckning alla kvaliteter är relevanta för varje lekplats.

I den utveckling av verktøyet som gjordes 2022 (Jansson og Bengtsson, 2022), beskrivs blant annet att användningen av verktøyet kan ingå i en større process. I den inventeras en lekmiljö først övergripande enligt OPEC (Mårtensson, 2013) og sedan mer i detalj enligt AVULs kvaliteter. Därefter fortsätter processen med att diskutere resultatet, ta fram förslag till förändring og utvärdera arbeidet.

Sedan AVUL utvecklades har det anvænts og testats i ulike sammenhang. Flere kommuner har anvænt sig av verktøyet, eller modifierede versjoner av det, till eksempel Luleå og Borlänge. Verktøyet har ibland testats eller utvärderats av studenter i undervisning, mest djupgående i ett kandidatarbete i landskapsarkitektur av Cornelia Filipsson (2020). Filipsson fann verktøyet anvændbart og att det hade styrkor, men lyfte også fram vad hon bedømde som svagheter:

... analysverktøyet største svagheter är att det inte tydlig vilka kriterier som behöves oppnås för varje betyg og att varje analyspunkt är för innehållsrik. Eftersom analysen baseras på vad personen som gör analyser ser og oppfattar, är det viktig att det finnes tydlige riktlinjer vad personen ska utgå ifrån. (Filipsson, 2020, sic).

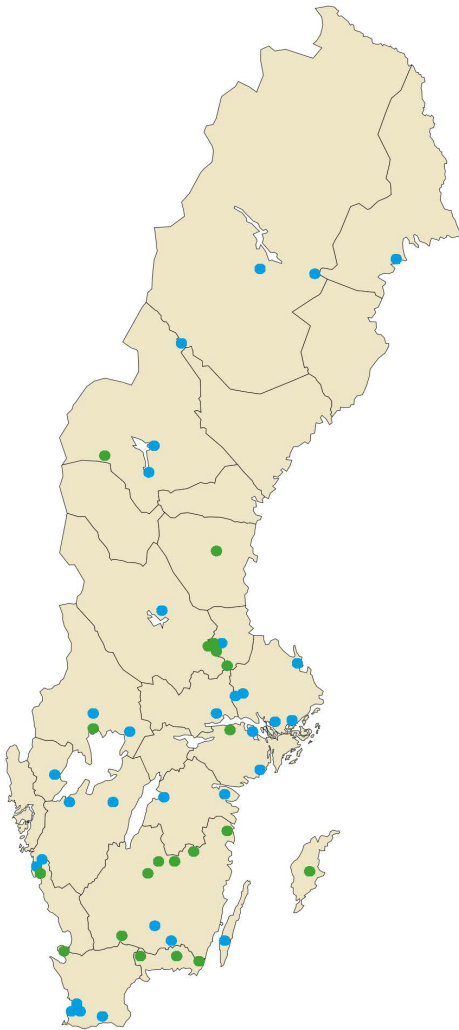
Tabell 1. Verktöget AVUL med beskrivningar och källor

Kategori	Under-kategori	Kvalitet	Beskrivning av kvalitet	Referenser
Lekmiljöns egenskaper	Platsens kvaliteter och påverkbarhet	Varierad topografi	Lekmiljön har en varierad topografi med kullar, backar, åsar, bergsknallar eller andra höjdskillnader.	Heft (1988), Boldemann et al. (2006), Woolley & Lowe (2012)
		Lekbar vegetation	Lekmiljön innehåller lekvänlig vegetation såsom klätterträd, lekbuskage, klippta gångar i högt gräs mm.	Fjørtoft & Sageie (2000), Moore (1989)
		Löst material	Det finns tillgång till löst material som lämnas vid skötselinsatser, ligger framme eller läggs i en låda: klossar, sand, pinnar, grenar, kottar, barr, stenar, bär osv.	Nicholson (1971), Woolley (2008), Moore et al. (1992), Woolley & Lowe (2012)
	Inkludering	Lekstrukturer och deras integrering i landskap	Lekmiljöns vegetation gör att maximalt hälften av himlen är synlig där barn vistas mest. Lekplatsen har lekredskap eller andra strukturer som är integrerade i landskapet, utnyttjar höjdskillnader, koppling till vegetation osv.	Norén-Björn (1977), Boldemann et al. (2006), Refshauge et al. (2013),
		Tillgänglighet	Eventuella bollplaner matchas i yta av andra möjligheter för varierade lekar. Lekmiljön har valmöjligheter genom flera olika platser för lek, möten och avkoppling. Innehållet har där så är möjligt anpassats för att möta olika funktionsvariationer och individer: möjlighet att använda rullstol, visuella kontraster, kompisgunga osv.	Karsten (2003), Jansson (2010), Lynch et al. (2018), Wenger et al. (2020)
		Mötesplats	Lekmiljön har belysning samt ett urval av sittplatser, bord, grillplats mm. Dessutom finns flera exempel på inkluderande utformning, med tillgång till vegetation samt utformning och strukturer eller lekredskap utan tydligt programmerade funktioner.	Noschis (1992), Moore et al. (1992), Herrington (1999), Jansson (2010), Jansson (2016)
	Möjlighet till omvärldsforståelse	Tid och förändring	Lekmiljön förändras med olika saker att göra över årtiderna och vid olika väderlek: åka pulka, hoppa i vattenpölar, leka med höstlöv, äta bär osv. De fyra elementen (jord, eld, luft och vatten) finns representerade, exempelvis som odling, eldplats, vindskydd/vindflöjel och vattenlek. Bygda element, sandkvalitet mm hålls i gott skick för sin funktion.	Wuellner, (1979), Naylor (1985), Woolley (2008), Jansson (2015)
		Ekosystemtjänster och artrikedom	I lekmiljön finns flera arter och ekosystemtjänster: fågelholkar, insektshotell, äng, död ved, fjärilsrabatt, öppen dagvattenshantering, odling mm och skötseln av vegetationsytor är begränsad, varierad eller på annat sätt anpassad för att ge rikedom och lekmöjligheter.	Fjørtoft & Sageie (2000), Woolley (2008), Jansson (2016)

	Karaktär	Naturliga material	Lekmiljön har ett innehåll av naturliga och giftfria material, återvunnet material och/eller är platsbyggd. Det finns en variation av genomsläppliga markmaterial, begränsad omfattning av hårdgjorda ytor samt minimalt med gummiastfalt och konstgräs.	Moore et al. (1992), Fjørtoft & Sageie (2000), Jansson (2016)
		Rymlighet	Platsen erbjuder utrymme för rörelse i många olika riktningar och möjligheter till rörelsefylld lek, som att springa, klättra, gunga, gå balansgång, åka rutschkana, tumla runt eller rulla nerför en kulle.	Norén-Björn (1977), Karsten (2003)
		Rumslighet	I lekmiljön finns en varierad rumslighet som ger valmöjligheter i leken, med en dynamik mellan olika platser eller zoner, formade exempelvis av olika naturliga material, vegetation eller topografi.	Eriksen (1985), Maxwell et al. (2008), Woolley (2008), Refshauge et al. (2013)
		Variation	Det finns en variation i miljön som ger variation i lekmöjligheter och utmaningar för olika åldrar, dels genom platsbyggda, bevarade, återvunna eller på annat sätt unika strukturer, lekredskap och platser, dels genom varierat växtmaterial och variation i skötselinsatser. Lekmiljön upplevs som en plats med platsspecifika eller unika kvaliteter och uttryck.	Coffin & Williams (1989), Fjørtoft & Sageie (2000), Jansson (2010), Little & Eager (2010), Jansson (2016)
Lekmiljöns geografiska kontext	Platsspecifika egenskaper	Tillgång och närhet	Tillgången till andra vardagsnära lekmiljöer är god. Från lekmiljön kan 300 meter till närmaste grönområde, lekstråk eller lekplats vara ett riktvärde, beroende på hur mycket trafiken hindrar och hur mycket gång- och cykelvägar främjar rörelsefrihet.	Fjørtoft and Sageie (2000), Jansson (2010)
		Placering och omgivning	Lekmiljön är placerad enligt flera lokaliseringsprinciper: utan förbipasserande genomfartstrafik, möjlig att nå via gång- och cykelväg, i anslutning till grönområde, bostäder, förskolor och skolor eller rekreation, kultur och service. Placeringen bidrar till att göra lekmiljön till en trivsamt plats.	Herrington (1999), Noschis (1992), Jansson (2010)
		Barns möjlighet till egna platser	Barn har tillgång till natur eller andra lekvänliga platser, dit de kan ta sig och där de kan påverka. Barn ges möjlighet att skapa egna platser, genom lekvänlig vegetation och löst material.	Kirkby (1989), Rasmussen (2004), Maxwell et al. (2008)
Strategier	Barnvänlighet och metoder	Samarbete och ansvar	Den som förvaltar lekmiljön har ett helhetstänk och tar ansvar för en barnvänligare miljö och ett barnperspektiv generellt, och samarbetar med aktörer som är viktiga i sammanhanget.	Woolley (2007), Jansson & Persson (2010), Wenger et al. (2020)
		Barns perspektiv	Den som förvaltar lekmiljön har involverat barn och andra, gärna de framtida användarna, i utvecklingen av lekmiljön. Där har de kunnat påverka planer och/eller lekmiljön konkret (anläggning, skötsel).	Eriksen (1985), Jansson (2015)
		Rutiner	Lekmiljöns förvaltare har tagit fram strategier, rutiner eller riktlinjer för utvecklingen av lekmiljöer och tillämpar dessa.	Jansson & Persson (2010), Lynch et al. (2018)

1.2 Metoder

Projektet har genomförts i tre olika delar. I ett första steg har tillgängliga data sammanställts om hur antalet lekplatser sett ut bakåt i tiden. Detta har gjorts genom att identifiera och söka i befintliga dataset och resultat (Prellwitz et al., 2001; Eriksson & Hägg, 2014; Jansson, 2008; Jansson et al., 2020) och mer brett genom dialog med en referensgrupp bestående av representanter från Boverket, SLU Tankesmedjan Movium samt kollegor vid SLU som har erfarenhet från forskning om barns utemiljöer. Urvalet av kommuner som ger en bild av antalet lekplatser under tidigare årtal är därmed baserat på att de återfinns i tidigare forskningsmaterial insamlat främst år 2005 och 2017 (Jansson, 2008; 2020). Dessa kommuner är indelade i två grupper, vilket tydliggörs i figur 3. De gröna punkterna representerar 20 kommuner som går att följa år 2005, 2017 samt 2022, medan de blå punkterna representerar 32 kommuner som går att följa år 2017 och 2022.

Figur 3. Placering av 52 kommuner vars antal lekplatser går att följa över tid

Beskrivningar av kommunernas storlekar tar stöd i kommungruppsindelningen av Sveriges kommuner och regioner (SKR) från 2023 (tabell 2). De 20 kommunerna utgörs till största del av kommuner grupperade som mindre städer/tätorter eller större städer, samt pendlingskommuner till mindre tätorter, men här finns även landsbygdskommuner och pendlingskommuner nära storstad respektive större stad representerade. De 32 kommunerna inbegriper samtliga kategorier, men de flesta grupperas som pendlingskommuner nära större stad respektive storstad.

Tabell 2. Kommungruppsindelning, Sveriges kommuner och regioner (SKR)

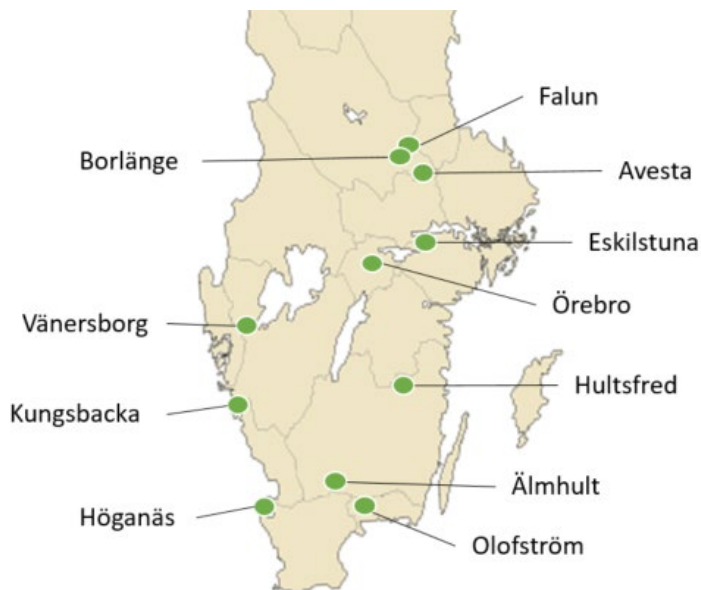
Kod	Gruppenamn	Förklaring
A1	Storstäder	Kommuner med minst 200 000 invånare varav minst 200 000 invånare i den största tätorten.
A2	Pendlingskommun nära storstad	Kommuner där minst 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en storstad eller storstadsnära kommun
B3	Större stad	Kommuner med minst 50 000 invånare varav minst 40 000 invånare i den största tätorten.
B4	Pendlingskommun nära större stad	Kommuner där minst 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en större stad.
B5	Lågpendlingskommun nära större stad	Kommuner där mindre än 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en större stad.
C6	Mindre stad/tätort	Kommuner med minst 15 000 men mindre än 40 000 invånare i den största tätorten.
C7	Pendlingskommun nära mindre tätort	Kommuner där minst 30 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i annan mindre ort och/eller där minst 30 procent av den sysselsatta dagbefolkningen bor i annan kommun.
C8	Landsbygdskommun	Kommuner med mindre än 15 000 invånare i den största tätorten, lågt pendlingsmönster (mindre än 30 procent).
C9	Landsbygdskommun med besöksnäring	Landsbygdskommun med minst två kriterier för besöksnäring, det vill säga antal gästnätter, omsättning inom detaljhandel/ hotell/ restaurang i förhållande till invånarantalet.

Som ett andra steg, för att kunna se förändring över tid tillsammans med resultatet från steg 1, har en nationell översikt av antalet lekplatser i nutid, hösten 2022, genomförts. Detta har inneburit att sammanställa antalet allmänna, kommunala lekplatser i samtliga kommuner i Sverige, i första hand via kommunhemsidor, men även via e-post eller telefonkontakt med kommuner där det behövts. Med utgångspunkt i allmänna, kommunala lekplatser har definitioner och avgränsningar gjorts för vilka lekplatser som inkluderas i insamlingen. Definitionen som används i detta projekt inkluderar lekplatser som är *öppna för allmänheten utan inskränkning i tid, samt förvaltas av kommunen*. Det innebär att lekplatser på skolor och förskolor samt de som förvaltas av bostadsbolag eller föreningar har exkluderats. Lekplatser som finns på badplatser eller campingar förvaltade av

kommunen har inkluderats när det varit möjligt. Parklek och aktivitetsparker har inkluderats medan multiarenor, plaskdammar och platser med enbart en hoppkudde eller gungställning har exkluderats. I ett fall har lekplatser skötta av en kommundelsnämnd angetts separat. Dessa har då inkluderats i kommunens totala antal.

Steg tre har inneburit fokus på och dialog med några utvalda kommuner för att sammanställa mer detaljerad data om både kvantitet och kvalitet hos lekplatser där. Gruppen av 20 kommuner som ingått i tidigare forskningsmaterial kontaktades: av dessa svarade nio att de hade möjlighet att bidra till studien. Verktøget AVUL, vilket bedömer lekplatsers kvalitet, har testats samt utvärderats av dessa kommuner. Det har dessutom testats av en grupp experter på två lekplatser i Örebro. Expertgruppen bestod av Julia Schneider, forskningsassistent vid SLU (en av författarna till denna rapport) samt Mimmi Bäckman, planerare på parkenheten i Örebro kommun och Sara Frödén, lektor i pedagogik vid Örebro Universitet. Alla tre arbetar med ett särskilt fokus på barns lekmiljöer.

En kommun tillkom till gruppen kommuner som testade verktøget, efter visat intresse från tjänstepersoner. Denna kommun är därmed enbart del av testning och utvärderingen av verktøget och ingår inte i gruppen vars lekplatser går att följa över tid. Samtliga kommuner där verktøget testats är markerade i figur 4.

Figur 4. Kommuner där verktøget AVUL testats och utvärderats.

Kontaktpersonerna på kommunerna ombads att 1) bekräfta antalet kommunalt förvaltade, allmänna lekplatser och om antalet minskat eller ökat under de senaste åren, 2) beskriva eventuella verktyg som redan används inom kommunen för att utvärdera lekplatsers kvalitet, samt 3) testa verktøget AVUL på minst två lekplatser samt utvärdera verktøget. Kriterier för lekplatserna som verktøget skulle testas på

var att de var medelstora till stora, allmänna, kommunala lekplatser som kan anses representera kommunens lekplatsutbud.

En sista del av metoden var även analys och diskussion, främst i form av möte med referensgruppen för projektet, då särskilt med fokus på fortsatt metodutveckling. Projektet har även presenterats för referensgruppen för SLUs miljöanalysprogram Bebyggd miljö och diskuterats där.

2. Resultat

2.1 Sammanställning av antal lekplatser

Hur många offentliga lekplatser som finns i Sverige har hittills inte sammanställts. Dock finns några datakällor som kan ge viss inblick. I forskningsmaterial från Jansson (2008) och Jansson et al. (2020) har antalet lekplatser inkluderats för 20 respektive 52 kommuner, varav 20 kommuner överlappar och därmed visar förändring av antalet lekplatser från år 2005 till 2022. Övriga 32 kommuner visar förändring från år 2017 till 2022. Antalet lekplatser och förändringarna som skett över tid presenteras i kommande avsnitt.

Enkätstudier av tillgänglighet på lekplatser i Norrland ger en bild av en förändring av antalet lekplatser mellan år 2001 och 2014 (tabell 3). Den första enkätstudien, där samtliga norrländska kommuner tillfrågades om bland annat antal lekplatser, omfattade 2 266 lekplatser (Prellwitz et al, 2001), medan den senare studien omfattade 1 767 lekplatser (Eriksson & Hägg, 2014). I studierna från de norrländska kommunerna inkluderas fler lekplatser än vad som ingår i den nutida sammanställningen (lekplatser inom skola, bostadsområden och allmänna platser), vilket påverkar jämförbarheten över tid. Men eftersom både Prellwitz et al (2001) och Eriksson och Hägg (2014) hade en svarsfrekvens på 76 % saknas en del lekplatser i dessa siffror, vilket jämnar ut differensen något.

Tabell 3. Antal utomhuslekplatser i Norrland 2001 och 2014 (Eriksson & Hägg, 2014).

Län (Kommuner)	Respondenter	Respondenter	Ant. lekplatser	Ant. lekplatser
	2001 (n=41)	2014 (n=41)	2001 (n=2266)	2014 (n=1767)
Norrbottnen (14)	14	11	621	420
Västerbotten (15)	11	11	339	494
Jämtland (8)	3	4	65	128
Gävleborg (10)	7	9	540	451
Västernorrland (7)	6	6	711	274

En hemsida vid namn Lekparksguiden (<http://lekparksguiden.se/>) anger att det enligt uppgifter ska finnas ca 50 000 lekplatser i Sverige. Vid kontakt med grundaren

av hemsidan förtydligades att detta är en överslagsräkning från 2009 på oklar grund, som inkluderar en lekplats vardera på Sveriges då 20 000 skolor och förskolor samt 30 000 lekplatser hos kommuner, bostadsrättsföreningar och bostadsföretag och andra privata företag. Enligt Skolverket fanns det dock ca 15 000 skolor och förskolor år 2009, exklusive fritidshem, (jämförelsevis fanns det drygt 17 700 skolenheter (grundskola, förskola och förskoleklass) i Sverige läsåret 2021/22) men alla skolenheter har inte utemiljöer eller något som motsvarar lekplatser. Antalet lekplatser utanför skola och förskola har vi inte lyckats uppskatta. År 2009 gjordes även en uppskattning av antalet lekplatser i boken *Säkra lekplatsen – olycksförebyggande utformning av lekplatser och lekredskap* (Henriksson & Castenfelt, 2009). Där anges 40 000-50 000 lekplatser, inklusive skola och förskola. Det pekar mot att antalet kommunalt förvaltade lekplatser kan ha varit så många som 20 000 i början av 2000-talet.

För att sammanställa antalet lekplatser i nutid nationellt krävs en tydlig definition av vilka lekplatser som inkluderas, och vilka som exkluderas. Definitionen som används i detta projekt, lekplatser som är *öppna för allmänheten utan inskränkning i tid, samt förvaltas av kommunen* omfattar alltså allmänna lekplatser men exkluderar lekplatser på skolor och förskolor samt lekplatser som har annan förvaltare än kommunen, exempelvis olika föreningar.

Det finns flera olika webbsidor med syfte att bland annat förenkla för barnfamiljer att hitta till lekplatser. Exempel är Parkleken.se och Barnsemester.se. Utöver dessa går det att hitta lekplatser via Google.com/Maps och Koordinater.se. Eftersom lekplatserna på dessa webbsidor ofta samlas in och märks ut med hjälp av privatpersoner är det svårt att veta om alla lekplatser i en kommun är inkluderade, och enligt vilken definition. Vid jämförelse av antal lekplatser enligt information från kommunerna och information från nämnda hemsidor angav kommunerna ofta ett avsevärt högre antal. Metoden att undersöka antal via andra digitala källor än kommunhemsidor avskrevs därmed relativt tidigt i studien.

Insamlade data om lekplatsantal är i största möjliga utsträckning från 2022, men i de fall där antalet inhämtats från kommunhemsidor har antalet lekplatser angivna på hemsidor uppdaterade senast 2020 accepterats. I bilaga 1 inkluderas denna information för varje kommun. Det finns även osäkerhet i antalet lekplatser som tjänstepersoner på kommuner rapporterat i vissa fall, exempelvis då registret inte har varit uppdaterat eller komplett. Antalet lekplatser är ofta inte heller statistiskt, då nya byggs och andra avvecklas. I de fall då antalet har varit under förändring vid tillfället då kommunen kontaktades har antalet lekplatser som fanns under hösten 2022 använts.

Utmaningen och osäkerheten som finns i att samla in antalet lekplatser illustreras i ett exempel från Gagnef kommun. Då det saknades information om antalet lekplatser på kommunhemsidan kontaktades en tjänsteperson vid kommunen via e-post, men svar uteblev. I en artikel i en lokal dagstidning från 2021 intervjuades

samma tjänsteperson om lekplatserna i kommunen, vilket då accepterades som källa och antalet som beskrevs i artikeln användes i sammanställningen. Under analysen av antalet lekplatser stack Gagnef ut som en kommun med mycket högt antal lekplatser för sin storlek (38 lekplatser). Tjänstepersonen kontaktades då via telefon och hen berättade att antalet lekplatser var under förändring och skulle minskas från 33 till 24 lekplatser, men endast 12 av dessa förvaltades av kommunen. De resterande lekplatsernas bevarande eller rivning berodde på om byföreningar kunde förvalta dem, då kommunen inte hade möjlighet att förvalta så många.

2.1.1 Antal lekplatser

Det totala antalet allmänna, kommunalt förvaltade lekplatser i samtliga kommuner i Sverige hösten 2022 uppskattas efter sammanställningen vara 9590 stycken. För en komplett lista över antalet lekplatser i varje kommun, se bilaga 1.

Det är stor skillnad i antalet lekplatser i olika kommuner i landet. För att få grepp om skillnader presenteras här tabeller som visar kommuner med 1) högst och lägst antal lekplatser, 2) högst och lägst antal invånare per lekplats samt 3) högst och lägst antal barn per lekplats. Antalet invånare samt barn i åldrarna 0-12 år är taget från SCB och gäller året 2021. Sist i avsnittet visas en figur med medianvärdet för antalet barn per lekplats i respektive kommungrupp, som de grupperas av SKR (se tabell 2 för kommungruppsindelningen med koder).

Tabell 4. De 15 kommuner i Sverige med högst antal lekplatser

Kod	Kommun	Antal invånare	Antal 0-12 år	Antal lekplatser	Invånare per lekplats	Barn per lekplats
A1	Stockholm	978 770	143 275	324	3 021	442
A1	Göteborg	587 549	85 780	276	2 129	311
A1	Malmö	351 749	56 964	243	1 448	234
B3	Helsingborg	150 109	23 363	187	803	125
B3	Örebro	156 987	24 429	180	872	136
B3	Borås	114 091	17 852	163	700	110
B3	Lund	127 376	17 709	161	791	110
B3	Uppsala	237 596	35 019	148	1 605	237
B3	Jönköping	143 579	22 142	148	970	150
B3	Linköping	165 527	24 587	143	1 158	172
B3	Karlstad	95 408	13 330	137	696	97
B3	Västerås	156 838	24 244	124	1 265	196
B3	Halmstad	104 573	15 973	117	894	137
B3	Umeå	130 997	19 463	112	1 170	174
B3	Kristianstad	86 641	13 213	108	802	122

Tabell 5. De 15 kommuner i Sverige med lägst antal lekplatser

Kod	Kommun	Antal invånare	Antal 0-12 år	Antal lekplatser	Invånare per lekplats	Barn per lekplats
C7	Orust	15 345	1 884	0		
C9	Rättvik	11 103	1 206	0		
C7	Nordanstig	9 480	1 358	0		
B4	Ockelbo	5 865	751	0		
B4	Krokom	15 352	2 677	1	15 352	2 677
C9	Åre	12 271	1 931	1	12 271	1 931
B5	Berg	7 135	994	1	7 135	994
B5	Bräcke	6 175	784	1	6 175	784
C8	Pajala	5 973	734	1	5 973	734
C7	Storfors	3 948	466	1	3 948	466
C8	Övertorneå	4 211	440	1	4 211	440
C8	Malå	3 034	432	1	3 034	432
C8	Dorotea	2 459	313	1	2 459	313
C7	Tjörn	16 312	2 270	2	8 156	1 135
C9	Malung-Sälen	10 218	1 259	2	5 109	630

Generellt går det att se att kommuner med högre invånarantal också har fler lekplatser, medan kommuner med lägre invånarantal har färre lekplatser, men antalet lekplatser följer inte helt kommunernas storlek. I tabell 4, som visar de kommuner som har högst antal lekplatser, sticker Karlstad ut som en större stad med ett relativt högt antal lekplatser relaterat till invånarantalet. Det kan även vara stor skillnad mellan kommuner med liknande invånarantal, som Borås (113 951 invånare) med 163 lekplatser och Huddinge (114 091 invånare), med 39 lekplatser. I Huddinge finns dessutom nära 2000 fler barn, jämfört med Borås.

Det finns några kommuner som inte har några allmänna, kommunala lekplatser alls, alternativt har väldigt få, vilket visas i tabell 5. Krokom, Åre och Tjörn märks som kommuner med högst invånarantal bland dem i tabell 5, med enbart 1 respektive 2 allmänna, kommunala lekplatser. För jämförelse är genomsnittet för pendlingskommuner nära mindre tätort, som Tjörn tillhör, 14 lekplatser och genomsnittet för kommuner med liknande invånarantal som Tjörn (16 000-16 999 invånare) är 21 lekplatser.

Tabell 6. De 15 kommuner i Sverige med lägst antal invånare per lekplats

Kod	Kommun	Antal invånare	Antal 0-12 år	Antal lekplatser	Invånare per lekplats	Barn per lekplats
B4	Surahammar	10 099	1 542	36	281	43
C9	Arjeplog	2 707	327	9	301	36
C7	Ydre	3 695	487	12	308	41
B4	Markaryd	10 320	1 533	33	313	46
C7	Boxholm	5 512	774	17	324	46

C7	Hultsfred	14 056	2 005	41	343	49
B5	Laxå	5 582	750	16	349	47
B5	Tingsryd	12 319	1 651	35	352	47
C7	Skinnskatteberg	4 371	539	12	364	45
A2	Lomma	24 638	4 502	66	373	68
B4	Sölvesborg	17 540	2 296	46	381	50
B4	Bromölla	12 650	1 856	32	395	58
B5	Tranemo	11 937	1 752	30	398	58
B4	Forshaga	11 606	1 908	29	400	66
C7	Mönsterås	13 258	1 914	32	414	60

Tabell 7. De 15 kommuner i Sverige med högst antal invånare per lekplats

Kod	Kommun	Antal invånare	Antal 0-12 år	Antal lekplatser	Invånare per lekplats	Barn per lekplats
B4	Krokom	15 352	2 677	1	15 352	2 677
C9	Åre	12 271	1 931	1	12 271	1 931
C7	Tjörn	16 312	2 270	2	8 156	1 135
B5	Berg	7 135	994	1	7 135	994
B5	Bräcke	6 175	784	1	6 175	784
C8	Pajala	5 973	734	1	5 973	734
C9	Malung-Sälen	10 218	1 259	2	5 109	630
A2	Håbo	22 344	3 744	5	4 469	749
C8	Övertorneå	4 211	440	1	4 211	440
C9	Mora	20 670	2 695	5	4 134	539
C7	Storfors	3 948	466	1	3 948	466
B4	Heby	14 303	2 146	4	3 576	537
A2	Värmdö	46 232	7 693	13	3 556	592
C8	Ånge	9 233	1 131	3	3 078	377
C8	Malå	3 034	432	1	3 034	432

Kommuner med lägst antal invånare per lekplats, och alltså bäst tillgång per invånare, syns i tabell 6 ovan. De utgörs främst av pendlingskommuner nära mindre tätort respektive nära större stad. Arjeplog, som till invånarantalet är den fjärde minsta kommunen i Sverige, har exempelvis hälften så många lekplatser (9 stycken) som Sundbyberg (18 stycken, se tabell 8 nedan). Lomma är den största kommunen i tabell 6, och har även högst antal lekplatser.

För de kommuner som har flest invånare per lekplats, alltså få lekplatser fördelade på många invånare, syns framförallt kommuner med mycket få lekplatser och i vissa fall även relativt låga invånarantal. Flera kommuner återkommer här från tabell 5, där kommuner med lägst antal lekplatser visas. Värmdö, en pendlingskommun nära storstad, utmärker sig med högre antal lekplatser än andra kommuner i tabell 7, men har få lekplatser jämfört med andra kommuner med liknande invånarantal (exempelvis Landskrona, 46 488 invånare och 60 lekplatser).

Tabellen visar enbart de 15 kommuner med högst invånarantal per lekplats, men värt att notera är att Stockholm, som har flest lekplatser av alla Sveriges kommuner, hamnar på 16:e plats med 3021 invånare per lekplats.

Tabell 8. De 15 kommuner i Sverige med högst antal barn 0-12 år per lekplats

Kod	Kommun	Antal invånare	Antal 0-12 år	Antal lekplatser	Invånare per lekplats	Barn per lekplats
B4	Krokom	15 352	2 677	1	15 352	2 677
C9	Åre	12 271	1 931	1	12 271	1 931
C7	Tjörn	16 312	2 270	2	8 156	1 135
B5	Berg	7 135	994	1	7 135	994
B5	Bräcke	6 175	784	1	6 175	784
A2	Håbo	22 344	3 744	5	4 469	749
C8	Pajala	5 973	734	1	5 973	734
C9	Malung-Sälen	10 218	1 259	2	5 109	630
A2	Värmdö	46 232	7 693	13	3 556	592
C9	Mora	20 670	2 695	5	4 134	539
B4	Heby	14 303	2 146	4	3 576	537
A2	Huddinge	113 951	19 949	39	2 922	512
C7	Storfors	3 948	466	1	3 948	466
A2	Sundbyberg	53 564	8 311	18	2 976	462
A2	Upplands-Bro	31 082	5 754	13	2 391	443

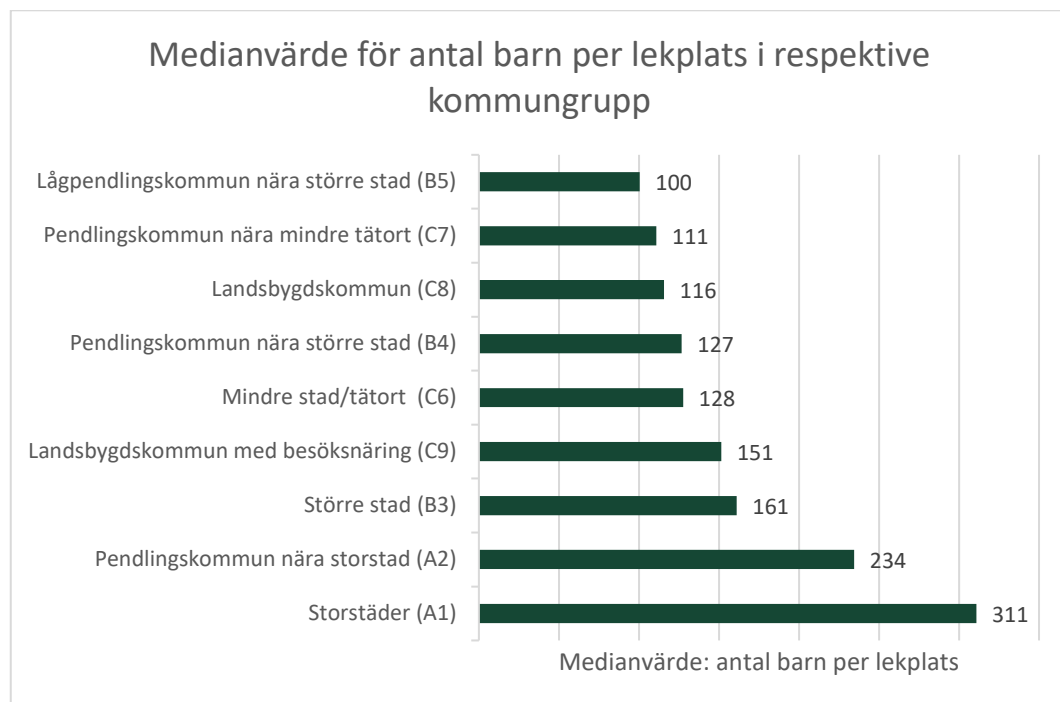
Tabell 9. De 15 kommuner i Sverige med lägst antal barn 0-12 år per lekplats

Kod	Kommun	Antal invånare	Antal 0-12 år	Antal lekplatser	Invånare per lekplats	Barn per lekplats
C9	Arjeplog	2 707	327	9	301	36
C7	Ydre	3 695	487	12	308	41
B4	Surahammar	10 099	1 542	36	281	43
C7	Skinnskatteberg	4 371	539	12	364	45
C7	Boxholm	5 512	774	17	324	46
C9	Borgholm	10 895	1 095	24	454	46
B4	Markaryd	10 320	1 533	33	313	46
B5	Laxå	5 582	750	16	349	47
B5	Tingsryd	12 319	1 651	35	352	47
C7	Hultsfred	14 056	2 005	41	343	49
B4	Sölvesborg	17 540	2 296	46	381	50
C9	Jokkmokk	4 780	561	11	435	51
C7	Vadstena	7 528	881	16	471	55
C7	Gullspång	5 206	615	11	473	56
B4	Bromölla	12 650	1 856	32	395	58

I tabell 8 ovan samlas de kommuner med högst antal barn i åldern 0-12 år per lekplats, vilket till stor del korrelerar med tabell 7, där kommuner med högst antal

invånare per lekplats samlats. Här finns Huddinge, pendlingskommun nära storstad, som sin storlek till trots har relativt få lekplatser, 39 stycken. Även Värmdö, Sundbyberg och Upplands-Bro, inom samma grupp, har relativt få lekplatser relativt till deras storlek. För jämförelse så har Borlänge (större stad, 52 254 invånare) 77 lekplatser.

De kommuner med lägst antal barn per lekplats, vilket visas i tabell 9, är i flera fall samma kommuner som har lägst antal invånare per lekplats (tabell 6). De utgörs främst av pendlingskommuner nära mindre tätort respektive nära större stad samt landsbygdskommuner med besöksnäring, och har alltså relativt många lekplatser för deras storlek.

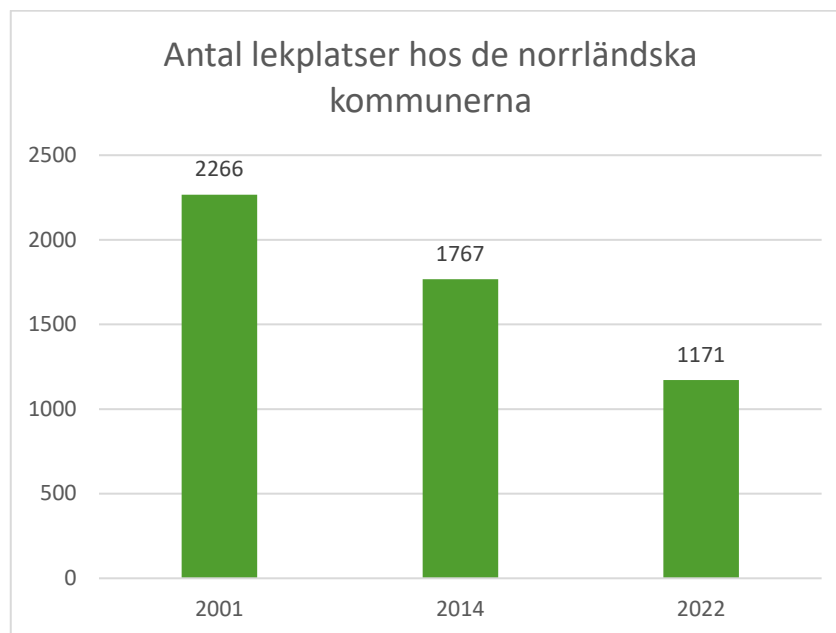
Figur 5. Medianvärde för antalet barn per lekplats i respektive kommungrupp

I figur 5 visas medianvärde för antal barn per lekplats i respektive kommungrupp. Kommuner utan kommunala lekplatser (4 stycken) är inkluderade genom att de getts ett högt värde i medianberäkningen. Ett lägre antal barn per lekplats innebär lite förenklat att det finns bättre tillgång till lekplatser än i en kommun med högre antal barn per lekplats. Kommuner med fler barn per lekplats är främst storstäder och pendlingskommuner nära storstad, där det alltså finns större risk för begränsad tillgång till kommunala lekplatser. De kommuner som har färre barn per lekplats är ofta lågpendlingskommuner nära större stad, pendlingskommuner nära mindre tätort eller landsbygdskommuner.

2.1.2 Förändring över tid

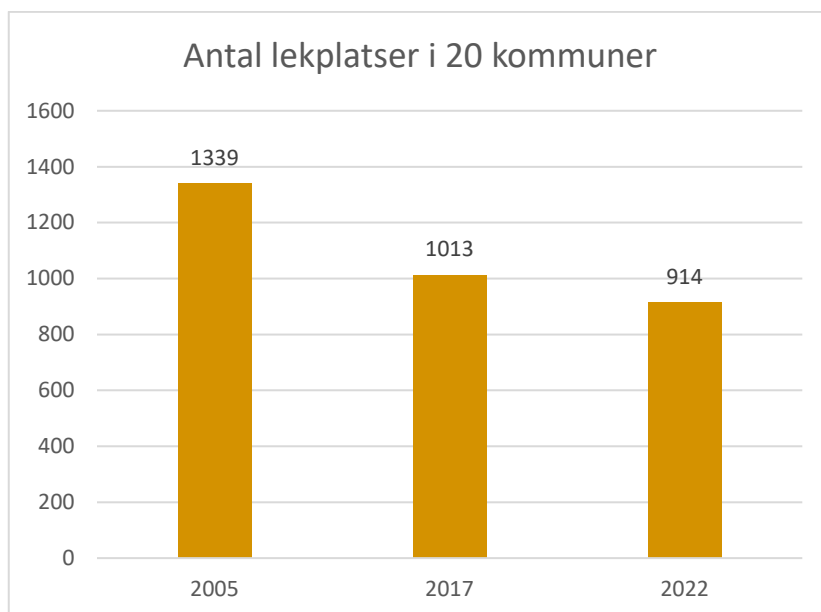
I detta avsnitt presenteras förändringar i antal lekplatser under de senaste 5-21 åren, vilka överlag visar på en kraftig minskning. Minskningen är tydlig i samtliga grupper av data: 54 kommuner i Norrland, 20 kommuner i främst Svealand och Götaland samt 32 kommuner spridda över hela Sverige.

Med hjälp av studierna av Prellwitz et al. (2001) och Eriksson & Hägg (2014) blir det möjligt att se förändring av antalet lekplatser över tid i de norrländska kommunerna, vilka utgör 54 av totalt 290 kommuner i Sverige. Dessa har gått från 2 266 lekplatser år 2001, till 1 767 lekplatser år 2014, och 1 171 lekplatser 2022, vilket är en minskning med 1095 lekplatser eller 48,3 % under 21 år (figur 6). I de två tidigare studierna (Prellwitz et al., 2001; Eriksson & Hägg, 2014) ingår inte alla kommuner (76 % svarsfrekvens) och fler lekplatser inkluderas (bostadsområden, skola och förskola), medan översikten gjord 2022, har haft snävare avgränsning, men inkluderat samtliga kommuner. Det skapar osäkerhet i jämförelsen, men siffrorna skulle kunna vara jämförbara.

Figur 6. Antalet lekplatser i de norrländska kommunerna under 2001, 2014 samt 2022

För de 20 kommuner där det är möjligt att följa förändring i antal från 2005, 2017 samt 2022 syns också en tydlig minskning, se figur 7. Sammantaget har antalet kommunalt förvaltade lekplatser mellan år 2005 och 2017 minskat med 24,4 %, från 1 339 till 1 013 lekplatser, medan antalet mellan år 2017 och 2022 har minskat med 9,8 %. Över hela perioden 2005-2022, alltså under 17 år, syns en total minskning på 32 %, vilket motsvarar 425 lekplatser, hos dessa 20 kommuner.

Figur 7. Antalet lekplatser i 20 kommuner år 2005, 2017 och 2022

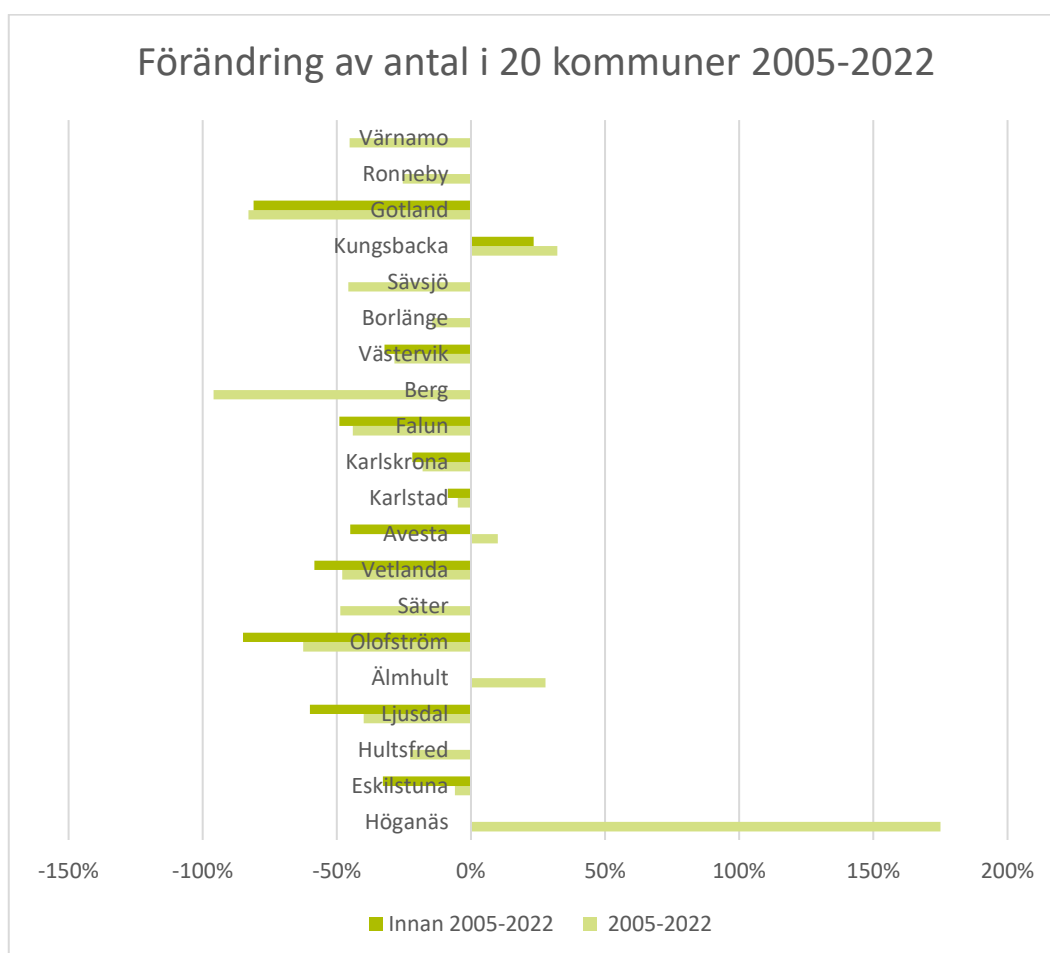
Bland dessa 20 kommuner har antalet lekplatser minskat hos 16 och ökat hos 4 kommuner. I några kommuner har antalet gått upp och ned under perioden, medan andra stadigt gått åt ett håll. Hos vissa av dessa kommuner finns en kommentar i materialet från 2005 som beskriver antalet lekplatser även innan 2005, ibland med exakta antal, ibland enbart huruvida antalet tidigare varit större eller mindre. Bland dessa visar alla utom en kommun att det funnits fler lekplatser tidigare, vilket innebär att antalet lekplatser började minska innan 2005. Tabell 10 och figur 8 visar förändringarna i dessa 20 kommuner. Där spanngivits, till exempel Olofströms kommun med 10-15 lekplatser 2017, har ett medeltal avrundat nedåt (12) använts i tabell 10 och figur 8. I antalen från dessa 20 kommuner inkluderades lekplatser på skola och förskola i minst en kommun, vilket förvränger resultatet något.

Tabell 10. Förändring av antalet lekplatser innan 2005-2022 hos 20 kommuner

Kod	Kommun	Innan 2005	2005	2017	2022	Förändring 2005-2022	Förändring innan 2005-2022
B4	Höganäs	Fler	20	41	55	175 %	
B3	Eskilstuna	140	100	107	94	-6 %	-33 %
C7	Hultsfred		53	41	41	-23 %	
C8	Ljusdal	45	30	9	18	-40 %	-60 %
C7	Älmhult		18	19	23	28 %	
C7	Olofström	60	24	12	9	-63 %	-85 %
B4	Säter	Något fler	37	25	19	-49 %	
C8	Vetlanda	125	100	70	52	-48 %	-58 %
C6	Avesta	40	20	20	22	10 %	-45 %
B3	Karlstad	150	144	137	137	-5 %	-9 %
C6	Karlskrona	105	100	83	82	-18 %	-22 %

C6	Falun	110	100	82	56	-44 %	-49 %
B5	Berg	Något fler	25	0	1	-96 %	
C6	Västervik	59	56	40	40	-29 %	-32 %
B3	Borlänge		90	96	77	-14 %	
C7	Sävsjö		35	24	19	-46 %	
A2	Kungsbacka	30	28	34	37	32 %	23 %
C6	Gotland	180	200	40	34	-83 %	-81 %
C7	Ronneby	Fler innan 1990	55	33	41	-25 %	
C6	Värnamo		104	100	57	-45 %	

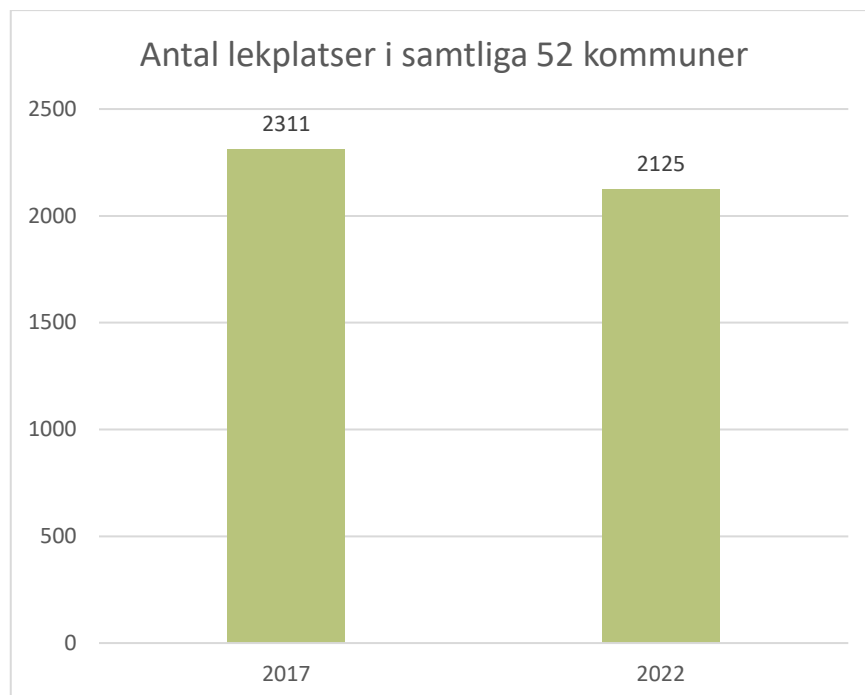
Hos de 11 kommuner där ett exakt antal lekplatser har angetts innan 2005 (tabell 10), syns en total minskning på 44 %, från 1 044 lekplatser innan 2005 till 581 lekplatser år 2022. Samtliga antal i tabell 10 illustreras i figur 8 nedan, där den mörkare linjen visar förändring av antalet lekplatser innan 2005 till 2022, och den ljusare visar förändringen mellan 2005 och 2022.

Figur 8. Procentuell förändring av antalet lekplatser mellan 2005-2022 i 20 kommuner samt innan 2005-2022 i 11 av dessa kommuner, där data funnits tillgängliga

Hos några av de kommuner som testade verktyget AVUL inom ramarna för detta projekt, har antalet lekplatser under tidigare perioder beskrivits i mer detalj. I Eskilstuna har antalet lekplatser minskat mycket över tid. Det ska ha funnits 160 allmänna lekplatser i kommunen, kanske under tidigt 1990-tal eller 1980-tal. I Kungsbacka har det tillkommit en ny lekplats per år de senaste ca fem åren, ofta i nya bostadsområden men även i befintliga, då som större områdeslekplatser. Mindre lekplatser i närheten av de större är tänkta att avvecklas. I Borlänge beslutades det under 2019 och 2021 att totalt 19 lekplatser skulle läggas ned. Dock har fyra nya lekplatser byggts under de senaste åtta åren. I Älmhult har antalet lekplatser ökat då nya bostadsområden byggts. Samtidigt har större lekplatser utökats och några mindre lekplatser i närheten av dessa tagits bort. I Vänersborg, där tidigare data om antalet lekplatser saknas, har en lekplats tillkommit under 2022, men 9 lekplatser har eller ska avvecklas. Detta är ett beslut som tagits efter att kommunens lekplatsplan tagits fram.

För åren 2017 och 2022 finns data som gör skillnader i antal lekplatser möjliga att jämföra för ytterligare 32 kommuner. Hos hälften av dessa (16 kommuner) syns en minskning i antal lekplatser. Hos en del (11 kommuner) har antalet ökat och hos några få (5 kommuner) har antalet varit detsamma. För de 32 kommunerna innebär det en total minskning på 6,7 % under dessa 5 år. Slås antalen lekplatser från de 20 samt de 32 kommunerna samman, alltså samtliga 52 kommuner, syns en minskning på 8 % mellan 2017 och 2022 (figur 9). Detta motsvarar 186 lekplatser. Hos några av de 32 kommunerna har även läget innan eller kring 2017 angetts i form av minskning, ökning eller att antalet varit detsamma (statiskt), vilket syns i tabell 11.

Figur 9. Antal lekplatser i samtliga 52 kommuner år 2017 samt 2022

Tabell 11. Förändring av antal lekplatser innan 2017-2022 i 32 kommuner

Kod	Kommun	Innan/kring 2017	Antal 2017	Antal 2022	Förändring 2017-2022
B3	Växjö		109	95	-13 %
A2	Upplands-Bro		9	13	44 %
A2	Staffanstorps		36	30	-17 %
A2	Skurup		33	28	-15 %
B3	Lund		160	161	1 %
B4	Mörbylånga	Ökat	40	35	-13 %
A2	Nynäshamn		20	18	-10 %
B4	Söderköping	Minskat	12	20	67 %
A2	Lerum		44	41	-7 %
C6	Skövde		58	69	19 %
B3	Luleå	Ökat	70	66	-6 %
A2	Vallentuna		26	24	-8 %
A1	Göteborg	Ökat något	292	276	-5 %
B4	Lessebo		32	4	-88 %
B4	Grästorp	Statiskt	16	9	-44 %
C7	Skinnskatteberg	Ökat något	20	12	-40 %
C8	Ånge		3	3	0 %
C8	Dorotea		6	1	-83 %
B4	Sala		33	27	-18 %
C9	Orsa	Ökat något	7	7	0 %
C8	Sunne	Minskat	10	8	-20 %
B3	Östersund	Ökat något	53	53	0 %
C8	Arvidsjaur	Minskat	11	10	-9 %
C7	Mellerud		6	8	33 %
B5	Motala	Minskat	50	51	2 %
B5	Östhammar	Minskat	32	34	6 %
C9	Sorsele	Minskat	7	5	-29 %
B4	Strängnäs		31	31	0 %
C7	Hofors	Minskat	14	14	0 %
A2	Burlöv	Minskat	26	25	-4 %
B5	Kristinehamn	Minskat	17	29	71 %
B4	Heby	Minskat	15	4	-73 %

Förändringen i antal lekplatser hos de 20 samt de 32 kommunerna kan även ses i relation till den grupp de tillhör enligt SKRs kommungruppsindelning. För de 20 kommunerna har antalet lekplatser hos samtliga kommuner i gruppen mindre stad eller tätort (C6) minskat, utom Avesta vars antal ökat. Även pendlingskommuner nära mindre tätort (C7) har sett en minskning av antalet lekplatser, förutom i Älmhult där antalet har ökat. Resterande kommungrupper har mer blandade resultat.

Hos de 32 kommunerna har landsbygdskommuner (C8 samt C9) haft en nedgång i antalet lekplatser, eller behållit samma antal under dessa fem år. Det syns även en minskning av antalet lekplatser hos 7 av 8 kommuner i grupperna storstäder (A1) samt pendlingskommun nära storstäder (A2), mellan 2017-2022. Under samma årsspann har antalet lekplatser i de tre kommuner inom gruppen lågpendlingskommun nära större stad (B5), ökat. Detta innebär att större kommuner (A1 samt A2), som redan har hög andel barn per lekplats enligt beräkningarna av medianvärdena från samtliga lekplatser i landet (figur 5), är på väg mot ännu fler barn per lekplats och därmed sämre tillgång, i de flesta fall. Lågpendlingskommuner nära större stad (B5), med lägst medianvärde gällande andel barn per lekplats (figur 5), har istället ökande antal lekplatser. Eftersom antalet kommuner som ingår i dessa kommungrupper är mycket begränsat (8 respektive 3 kommuner) går det dock inte att utesluta att dessa resultat är slumpmässiga.

2.1.3 Varför antalet lekplatser förändrats

Vad de identifierade förändringarna av antalet lekplatser beror på är inte något som har undersökts djupare i detta projekt. Det går dock att utläsa olika anledningar till förändringar i de enskilda kommunerna bland insamlade kommentarer från 2005 och 2017. Även några kommentarer från 2022 bidrar till att beskriva vad som skett. Gällande minskningen av antalet lekplatser innan och kring 2005 beskrivs besparingar, nedgången utrustning, behov att hålla god standard och förändrad demografi som orsaker:

Nedläggning under 2005. Politiskt beslut om besparingar; de minst använda, dåligt placerade togs bort. Inom ett par år; anläggning av en storlekplats, centralt belägen attraktion att besöka för alla åldrar (tjänsteperson från Falun, 2005).

Renoverat en del. Mycket var från 1970-talet och i behov av förnyelse. Extra pengar de senaste åren. Renovera eller ta bort framöver, beroende på ekonomi (tjänsteperson från Ronneby, 2005).

Många lekplatser mkt slitna, inte lönt att rusta upp, ligger efter (tjänsteperson från Karlstad, 2005).

Tagit bort lekplatser för att behålla standarden på övriga. Koncentrera till några större. Försöker förnya lite. Renoverade och hcp-anpassade en lekplats (tjänsteperson från Avesta, 2005).

Förändrade boendestrukturer, uttjänt material, större behov på andra ställen med fler barnfamiljer (tjänsteperson från Eskilstuna, 2005).

Just att satsa på färre men större lekplatser är något som även syns i flera kommentarer både från 2017 och vid kontakt med kommuner idag. Denna typ av

satsning handlar om begränsad ekonomi och tid samt ökade krav på lekplatsernas skick och säkerhet.

Tagit bort gamla uttjanta som ej följer dagens standard och istället satsat på att behålla/rusta upp de som redan innehåller rätt utrustning (tjänsteperson från Kristinehamn, 2017).

På senaste åren har det tillkommit några nya men tagits bort fler – pga underhållspenget blivit mindre, större krav på säkerhet, mindre skötselpersonal (tjänsteperson från Östhammar, 2017).

Har medvetet minskat på antalet för att satsa på färre men större - inte pga efterfrågan utan bara egen strategi (tjänsteperson från Olofström, 2017).

Tenderar att bli färre men större, för att ha tid med skötseln (tjänsteperson från Säter, 2017).

Har tagit bort 4 st små och byggt 2 st större (tjänsteperson från Hofors, 2017).

Har blivit färre lekplatser under åren. 2012 lades 12 lekplatser ner pga bristande underhåll. Några av dessa låg bara 50 m från varandra så det var omöjligt att sköta alla. Man kompenserar genom att bygga nya: större men färre och att de ska passa en bredare åldersgrupp (tjänsteperson från Burlöv, 2017).

Det har minskat under en 10-årsperiod: tagit bort mindre lekplatser som legat intill bostäder och istället gjort områdeslekplatser som är tillgängliga för ett större antal barn (tjänsteperson från Motala, 2017).

Förhoppning om att kommunen bara ska sköta de stora lekplatserna och fastighetsföreningar sköter de små - för att kunna lägga bättre krut på de stora (tjänsteperson från Nynäshamn, 2017).

... det kommer att vara färre om något år, då vi avser att satsa lite mer på en del och då ta bort en del (tjänsteperson från Östhammar, 2022).

Både på 90-talet och i början på 2000-talet så lades det ned ett antal lekplatser av besparingsskäl. Det sades också att vi skulle satsa på färre och bättre, med fler lekredskap på varje (tjänsteperson från Avesta, 2022).

Hos de kommuner där antalet lekplatser varit detsamma eller ökat kring 2017 nämns bland annat politisk satsning och statsutbyggnad som anledningar:

Ökar något i och med att staden bygger ut. 2005 fanns dock ca 400 lekplatser som lades ned - blev färre men större. Kommentar på minskat antal: kvaliteten blev bättre, några enstaka klagomål om nedläggningar kom dock och några lekplatser som medborgare ville ha kvar blev istället privata - gick från kommunal till privat skötsel (tjänsteperson från Göteborg, 2017).

På gång att utöka till 77 stycken, pga att det finns 77 000 invånare. Kommunen har som mål att ha 1 lekplats på 1000 invånare (tjänsteperson från Luleå, 2017).

Ska byggas nya och tas bort små och gamla lekplatser. Det kommer bli fler i kommunen då invånarantalet ökar. Policyn är att det max ska vara 500 meter till närmsta lekplats (tjänsteperson från Vallentuna, 2017).

För ca 10 år sedan lades många mindre lekplatser ner, men nu är efterfrågan på närliggande lekplatser stor igen och det byggs många mindre lekplatser med en gunga och sandlåda eller liknande, i de bostadsområden som byggdes upp senast – där inga lekplatser planerades in från början (tjänsteperson från Skövde, 2017).

Politikerna har beslutat att inte ta bort lekplatser då även de små bostadsnära anses viktiga. De verkar villiga att betala för skötseln för alla (tjänsteperson från Sala, 2017).

Innan och kring 2005 verkar det minskande antalet lekplatser alltså främst bero på besparingar och ökande krav på säkerhet och tillgänglighet. De många bostadsnära lekplatser som gått i arv från 1960- och 70-talens stadsbyggnadsideal togs bort eller fick förfalla. Minskningar kring 2017 handlar också främst om ekonomiska besparingar. I de kommuner där antalet lekplatser hålls statiskt eller ökar ligger främst expansion av samhället genom nya bostadsområden samt politiska beslut bakom detta. Att överlåta ansvaret för förvaltningen till föreningar verkar vara ett tillvägagångssätt för att kunna behålla fler lekplatser i kommunen, även när den kommunala budgeten inte räcker till. Strategin att satsa på färre men större lekplatser tycks vara sprungen ur utmaningarna med att behålla lekplatser.

2.1.4 Avslutande reflektion

Sammanfattningsvis visar sammanställningen av antalet lekplatser att det sedan flera år finns en tydlig trend mot färre lekplatsenheter i svenska kommuner, eller åtminstone att kommuner förvaltar färre lekplatser. Dock har flera utmaningar utkristalliserat sig kopplat till att sammanställa dessa siffror. Det handlar om lekplatser av olika typer och storlekar och med olika förvaltare, hur de är fördelade men också om bristen på sammanställningar av antal lekplatser under tidigare perioder.

Lekplatser kan vara av mycket olika typer och storlekar, vilka hade varit intressanta att diversifiera mellan i sammanställningen för att exempelvis se spridningen mellan större och mindre lekplatser eller mellan olika karaktärer, där mer naturbaserade lekplatser och andra typer av lekmiljöer har dykt upp under senare år. Dock bedöms mångfalden av begrepp och platser vara så stor och eventuella indelningar förstås så olika lokalt, att inga av dem är tillräckligt vedertagna för att användas som kategorier för sammanställning.

Avgränsningen till allmänna lekplatser tillgängliga utan restriktioner i tid har delvis varit tydlig, men ger inte någon översikt över hur det totala utbudet av lekplatser ser ut, där till exempel lekplatser på skolor och förskolor kan vara viktiga på många orter. Vi vet inte heller hur de lekplatser som finns är fördelade eller vilken roll olika typer av förvaltare spelar. Förutom alla dessa avgränsningar och

brister i sammanställningen av översikten över dagens lekplatsutbud kvarstår också att avsaknaden av kunskap om hur det har sett ut bakåt i tiden gör det svårt att jämföra över tid.

2.2 Utvärdering av lekplatsers kvalitet

2.2.1 Genomförda kvalitetsbedömningar av lekplatser

Sammantaget har 28 lekplatser i 11 kommuner utvärderats. Varje kommun av dessa 11 har bidragit med bedömningar av minst två lekplatser, några med fler (se tabell 12). Två lekplatser i Örebro är utvärderade av en expertgrupp bestående av Julia Schneider, SLU, tillsammans med Mimmi Bäckman, Örebro kommun, och Sara Frödén, Örebro Universitet. Samtliga lekplatser har sammanställts i tabell 12 med namn, koordinater och poängsättning enligt verktyget AVUL. Denna sammanställning kan användas för att underlätta framtida utvärderingar av samma platser och följa deras kvalitet, eller verktygets användning, över tid.

I tabellen framgår att de bedömda lekplatserna har getts totalpoäng som har en mycket stor spridning, från det lägsta på 3,25 till som högst 18 poäng. Det ger en fingervisning om att lekplatser i Sverige kan ha mycket stor spridning i kvalitetsnivå, både mellan och inom olika kommuner, mellan olika lekplatser (se tabell 12). Dock säger detta urval av ett fåtal lekplatser inte något om vilken kvalitet som upprätthålls över tid eller hur en kommuns lekplatser som helhet kan bedömas, utan är främst ett test av verktyget.

I ett senare skede i studien framkom att de två lekplatser som utvärderats i Höganäs, däribland den med högst poäng bland de utvärderade lekplatserna, bedömts enbart med 1 eller 0 på varje kvalitet. Poängsättningen, som är utformad i fem steg mellan 0-1: 0, 0,25, 0,5, 0,75 och 1, har alltså missförståtts, vilket tas i beaktning för vidareutvecklingen av verktyget. Bortsett från lekplatsen i Höganäs har en av lekplatserna i Örebro rankats högst, med 16,5 poäng.

Tabell 12. Utvärderade lekplatser med koordinater och poängsättning enligt AVUL

Kommun	Namn	Koordinater	Poäng
Olofström	Brommareviken	56.2829470, 14.5009414	13,25
	Storlekplatsen	56.2770335, 14.5279736	14,25
	Vilshult	56.3572158, 14.4762437	14
Eskilstuna	Nyströmsparken	59.4123468, 16.4894782	6
	Slagstaparken	59.3924354, 16.4870021	11,5
Hultsfred	Köpingsparken	57.4876454, 15.8443698	9,5
	Målilla Amerikavägen	57.3907708, 15.8115289	8,25
	Silverslättnens lekplats	57.5023338, 15.8524644	8,25
	Vena Kullvägen	57.5176856, 15.9738701	5,5
	Virserum Maden	57.3179949, 15.5800741	11
Vänersborg	Roddarn lekplats	58.3692416, 12.3190479	6,25
	Mumindalens lekplats	58.3562072, 12.3969491	4,75
Borlänge	Nygårdsparken lekplats	60.4756420, 15.3982790	11,25

	Aniaraparken lekplats	60.4803555, 15.4045935	10,25
Falun	Råvägen	60.6145896, 15.5975481	7
	Nybroparken	60.6088628, 15.6195899	8,75
	Kålgården	60.6176700, 15.6174500	6,25
	Hästtorgsparken	60.6017090, 15.6249005	3,25
Avesta	Karlfeldts lekpark, Karlbo	60.1243759, 16.2542043	7
	Gropen Horndal	60.2945858, 16.4010769	10
Älmhult	Nicklabacken	56.5491245, 14.1412916	6,25
	Västra Bökhults lekplats	56.5642713, 14.1152515	9,75
Örebro	Västra Grönpepparparken	59.2564309, 15.2148494	7,5
	Hagen	59.2549885, 15.2105256	16,5
Höganäs	Vikenparken	56.1522325, 12.5839150	18
	Grönegatan	56.1987204, 12.5704946	7
Kungsbacka	Gullregnsvägen 18	57.4796450, 12.0963070	4,25
	Aranäs Allé 2	57.4849653, 12.0756562	4

För att visa variationen mellan olika lekplatsers karaktärer och hur dessa bedöms närmare enligt verktyget ges exempel på fem av dessa lekplatser, vilka har bedömts med stor variation i resultatet. Nedan syns foton från samtliga fem, med start i de två lekplatserna i Eskilstuna: Nyströmsparken Torshälla (figur 10) som gavs 6 poäng, samt Slagstaparken (figur 11), som gavs 11,5 poäng.

Figur 10. Nyströmsparken Torshälla, Eskilstuna, 6 poäng. Foto: Stadsbyggnadsförvaltningen Eskilstuna kommun

Figur 11. Slagstaparken, Eskilstuna, 11,5 poäng. Foto: Stadsbyggnadsförvaltningen Eskilstuna kommun

Nedan följer foton från Västra Grönpepparparken (figur 12) och Hagen (figur 13, 14) i Örebro, vilka gavs 7,75 respektive 16,5 poäng. Sist visas två foton från Mumindalens lekplats i Vargön, Vänersborg (figur 15, 16). Denna lekplats gavs 4,75 poäng.

Figur 12. Västra Grönpepparparken, Örebro, 7,5 poäng. Foto: Julia Schneider

Figur 13. Hagen, Örebro, 16,5 poäng. Foto: Julia Schneider

Figur 14. Hagen, Örebro, 16,5 poäng. Foto: Julia Schneider

Figur 15. Muminlekplatsen, Vargön, Vänersborg, 4,75 poäng. Foto: Moa Carlsson

Figur 16. Muminlekplatsen, Vargön, Vänersborg, 4,75 poäng. Foto: Moa Carlsson

Skillnaden i poängsättning mellan de fem lekplatserna som helhet och för de olika kvaliteterna är stor, se tabell 13. Avsaknad eller begränsningar när det gäller

varierad topografi, lekbar vegetation, löst material, ekosystemtjänster, variation och barns möjligheter till egna platser tycks hänga samman på de tre lekplatserna som ges lägst totalpoäng. Dessa lekplatser framstår också i varierande grad som kala och vegetationsfattiga, platta och med begränsade möjligheter att hitta rumsligheter och lekmöjligheter (se figur 10, 12, 15 och 16). Inkluderingen av barns perspektiv tycks enligt poängsättningen vara något som antingen görs fullt ut, eller inte alls, enligt bedömningen av dessa lekplatser. Detta kan också bygga på en schablonmässig bedömning, särskilt då det kan vara svårt att veta hur en lekplats har utvecklats bakåt i tiden eller hur mycket en enskild lekplats har påverkats av kommunala förvaltningsstrategier.

Tabell 13. Bedömning av fem lekplatser i verktyget AVUL

		Hagen	Slagsta-parken	V. Grön-pepparparken	Nyströms-parken	Mumin-lekplatsen
Platsens kvaliteter och påverkbarhet	Varierad topografi	1	0,75	0,25	0,25	0,25
	Lekbar vegetation	1	0,75	0	0	0
	Löst material	1	0,75	0,25	0,25	0
Inkludering	Lekstrukturer och deras integrering i landskapet	0,75	0,25	0	0	0
	Tillgänglighet	0,75	0,75	0,5	0,25	0
	Mötesplats	0,75	0,75	0,5	0,25	0,25
Möjlighet till omvärldsförståelse	Tid och förändring	0,75	0,25	0,25	0,25	0,25
	Ekosystemtjänster och artrikedom	0,5	0,25	0	0	0
	Naturliga material	1	0,25	0	0,5	0,5
Karakttär	Rymlighet	1	1	0,5	0,75	0,5
	Rumslighet	1	0,5	0,25	0,25	0
	Variation	1	0,75	0	0	0
Plats specifika egenskaper	Tillgång och närhet	1	1	1	0,75	1
	Placering och omgivning	1	1	1	1	0,75
	Barns möjlighet till egna platser	1	1	0	0	0
Barnvänlighet och metoder	Samarbete och ansvar	1	0,75	1	0,5	0,5
	Barns perspektiv	1	0	1	0	0
	Rutiner	1	0,75	1	1	0,75
Summa		16,5	11,5	7,5	6	4,75

2.2.2 Utvärdering och utveckling av analysverktyget för lekplatsers kvalitet

Användning av andra verktyg

I fyra av kommunerna där lekplatser utvärderats används redan någon form av utvärderingsverktyg för lek och hälsa, utöver vanliga besiktningar. I Eskilstuna används en något justerad version av Bodelius (2013) principer för strategisk placering av lekplatser, som behandlar närhet till biltrafik, gång- och cykelstråk, naturliga element och grönstruktur samt bostäder, förskolor och andra målpunkter. I Örebro används, som tidigare nämnts, ett egenutvecklat verktyg för att bedöma lekvärde (Örebro kommun, 2018), med kategorierna *Välkomnande*, *Skön miljö*, *Sociala värden*, *Fantasi och skapande*, *Utforska och experimentera* samt *Rörelseglädje och utmaning*. Kungsbacka kommun har arbetat fram ett eget inventeringsverktyg som inkluderar en bredd av aspekter, från lekplatsens placering, storlek, rumslighet, vegetation och innehåll till tillgänglighet för räddningstjänst och tillgång till toaletter. Borlänge kommun har sedan ett år tillbaka använt sig av AVUL, vanligen exklusive delarna som berör Geografisk kontext och Strategier.

Tjänstepersoners utvärdering

Tio av de elva kommunerna har besvarat frågor relaterade till hur det fungerade att använda verktyget AVUL för att bedöma lekplatsers kvalitet samt hur verktyget skulle kunna förbättras. Användbarheten hos verktyget gavs överlag en positiv bedömning av de flesta kommuner, antingen som helhet, eller för något mer specificerat användningsområde:

Anser att det är ett bra verktyg. Värden som vi annars lätt glömmer finns med i verktyget (Hultsfred).

Tycker det är användbart. Både för projektering samt utveckling (tjänsteperson från Avesta).

Väldigt användbart. Både för att bedöma och utveckla befintliga lekplatser (kanske ibland genom att flytta till en annan plats) och i planeringskedan (både gällande platsval och utformning av lekmiljön) (tjänsteperson från Eskilstuna).

Bra att använda när en ny lekplats ska planeras både i befintliga miljöer samt vid exploatering (tjänsteperson från Höganäs).

Användbart på så vis att det är värdefullt att se vilka poster som har låga poäng och kan gå vidare med förbättringar om möjligt (tjänsteperson från Olofström).

Några var också mer tveksamma i sina kommentarer till när verktyget är lämpligt att använda eller vilka delar av verktyget som är användbara:

Lite oklar på när det ska användas, men för att få hjälp på ett mer strukturerat sätt att värdera olika platser så är det bra. Kan vara bra till när beslut om avveckling eller utveckling av olika platser ska tas. Det kan också vara ett komplement när vi inventerar kommunens mark utifrån ekosystemtjänster (tjänsteperson från Falun).

Delen om lekmiljöns egenskaper är relevant: i jämförelser mellan samtliga allmänna lekplatser och i samband med att en lekplats ska byggas ny eller befintlig lekplats ska rustas upp. De övriga delarna är mindre relevanta att sätta poäng även om de är viktiga frågor (tjänsteperson från Borlänge).

Svårigheter med att använda verktyget berörde främst att vissa bedömningar var svåra att göra. Den vanligaste utmaningen var att bedöma en lekplats ytstorlek, vilket inte efterfrågas för poängbedömningen, men som ändå finns med i verktyget. En definition av hur lekplatsens yta kan avgränsas efterfrågades, med tankar om hur mycket som ska vara med i bedömningen av exempelvis intilliggande vegetation. Förutom att ange själva ytstorleken kunde lekplatser som är utspridda vara svåra att bedöma även på andra sätt:

Att veta hur vi ska räkna kvm på lekplatsen. Den ligger ofta ihop med fotbollsplan osv. Ska dessa också räknas med i ytan? (tjänsteperson från Hultsfred).

Ytorna som bedömts har varit relativt stora och haft flera olika värdefulla miljöer men utspridda från den centrala lekmiljön och även utanför området vilket kändes svårt att bedöma med verktyget emellanåt (tjänsteperson från Olofström).

Andra saker som beskrivs som svåra att bedöma och där verktyget kan tydliggöras var kring *Strategier* och särskilt kvaliteten ”barns perspektiv”, att skilja mellan de två kvaliteterna ”tillgång och närhet” respektive ”placering och omgivning”, samt att förstå beskrivningen av ”tillgänglighet”. En del kvalitetsbeskrivningar upplevdes innehålla för mycket eller för många alternativ, vilket ansågs kunna bidra till att göra bedömningen mer subjektiv.

Tillgänglighetsfrågan med bollplanen var svårbegriplig. Menar man att resten av lekmiljön är minst lika stor som bollplanen eller vad menas? (tjänsteperson från Eskilstuna).

Punkten strategier med egen bedömning är svårt, det varierar inom förvaltarorganisationen kring kompetens, om barn tagits med osv. Tidigare har man inte haft ett helhetstänk som man efterfrågar här, men är på väg – hur bedöms det osv. I vissa fall under strategier är det enklare att svara på enskilda lekplatser, t ex det här med barns perspektiv. Det bör dock förtydligas om det är det man menar (tjänsteperson från Falun).

Justeringar av verktyget föreslogs, exempelvis att förtydliga beskrivningarna av verktygets kvaliteter, och att dela upp eller vara tydligare med de många olika aspekter som beskrivs under varje kvalitet. Det som lyftes av enskilda kommuner var att God gestaltning upplevdes behövas som en egen punkt och att delarna om Strategi och Geografisk kontext bara upplevdes som relevanta på en generell,

kommunövergripande nivå, inte för enskilda lekplatser. Många ville även ändra poängbedömningen så att den görs i hela siffersteg, t ex 0-4 (istället för 0-1). Idén kom även upp att vikta kvaliteter mer poängmässigt, då olika kvaliteter upplevdes vara olika viktiga. Färgkodning av verktygets tre huvuddelar föreslogs. Plats för handlingsplan eller åtgärder efterfrågades samt plats för anteckningar i protokollet och att också kunna dokumentera med foton.

Byt gärna från 0-1 till 0-4 för att tydliggöra att det finns fem olika nivåer. Det blir också mer kompatibelt med GIS där vi vanligen skulle fylla i protokollet (tjänsteperson från Borlänge).

Till hjälp för bedömning skulle vi vilja ha fler punkter att ta hänsyn till. T.ex. att man får visst poäng för x antal uppfyllda kriterier (tjänsteperson från Älmhult).

Saknar punkt om god gestaltning (tjänsteperson från Kungsbacka).

Vårt förslag är också att ta bort eller plocka ut avsnitten lekmiljöns geografiska kontext och strategi. De delarna rör sig på en mer generell nivå och är ofta svåra att applicera på en enskild lekplats (tjänsteperson från Borlänge).

Genomförandet av bedömningen med verktyget såg olika ut för de olika kommunerna. I ungefär hälften av dem hade en person arbetat på egen hand, i ungefär hälften hade bedömningen genomförts av en mindre grupp. I ett par kommuner hade båda varianterna testats. Alla upplevde att det fungerade bra, oavsett ifall arbetet gjorde själv eller i grupp, men de som hade arbetat tillsammans och haft olika former av diskussioner eller avstämningar lyfte detta som särskilt positivt:

Bedömningen genomfördes av två landskapsarkitekter som inte använt verktyget tidigare och en tredje landskapsarkitekt har använt delar av verktyget tidigare. Att göra bedömningen gemensamt är att föredra då det får igång en diskussion. Att göra bedömningen på egen hand fungerar också bra efter att ha diskuterat verktyget med andra och gjort ett antal bedömningar (tjänsteperson från Borlänge).

Genomfördes av flera personer på en plats, övriga av en person. Bra att köra helst flera personer för att hjälpas åt med en slags kalibrering i början. Även bra om det sen bara är en som gör resten, men än mer viktigt om flera olika personer genomför var och en för sig (tjänsteperson från Falun).

Vi efterfrågade förslag på namn på verktyget och fick två goda förslag: "Lekplatsanalys" (Borlänge) och ALM, "Analys av lekmiljöer" (Eskilstuna). Förslaget från Eskilstuna kom att användas för den nya versionen av verktyget.

Expertgruppens utvärdering

I diskussion kring verktyget och lekplatserna Hagen och Västra Grönpepparparken i Örebro, med Mimmi Bäckman och Sara Frödén, kom konstruktiv kritik fram, som

i vissa fall går i linje med kommentarer från tjänstepersoner i andra kommuner. Övergripande ansågs verktygets syfte, struktur och beskrivningar behöva tydliggöras. Beskrivningarnas fokus på fysiska element i miljön skulle behöva skiftas till hur de fysiska elementen kan främja en viss typ av lek, användning eller upplevelse. Delarna om Geografisk kontext och Strategier samt kvaliteten ”möjlighet till omvärldsförståelse” behandlar inte lekvärde direkt, utan förvaltning och hur och var lekplatsen är byggd, vilket ansågs vara mindre relevant. Därutöver lyftes det fram att behov hos personer med neuropsykiatriska funktionsvariationer saknas i verktyget.

Då Sara genom sina forskningsstudier har varit på lekplatserna många gånger med barngrupper och pedagoger för intervjuer och observationer, kompletterades diskussionen om lekplatsernas poäng i verktyget med denna kunskap. Även om Hagen fick högsta poäng gällande kvaliteten ”löst material”, framkom att detta ändå inte är tillräckligt, då det är stor efterfrågan på och konkurrens om pinnar på lekplatsen. Barnen har också haft svårt att läsa av vissa delar av Hagen, till exempel rep på kulle och små kojor. När pedagogerna valt mellan att besöka Hagen och Västra Grönpepparparken med barnen, har den senare föredragits, kanske främst på grund av möjligheten till uppsikt över barnen. I utvärderingen fick Västra Grönpepparparken relativt låga poäng, men dess placering och tydlighet gör den viktig i sitt sammanhang och lekplatsen är mycket välanvänd.

Utveckling av verktyget

Baserat på utvärderingarna från tjänstepersoner och expertgruppen har analysverktyget uppdaterats till den nya versionen Analysverktyg för lekmiljöer, ALM (tabell 14). Förändringarna som genomförts är främst en omarbetning av de beskrivande texterna för de olika kvaliteterna där dessa har uppfattats som otydliga, som för ”tillgänglighet”. De två kvaliteterna ”tillgång och närhet” samt ”placering och omgivning” och skillnaden emellan dem har förtydligats, liksom mellan ”varierad topografi” och ”vegetation”. En ny benämning ”Platsens sammanhang”, har lagts in för att förtydliga kvaliteterna under Lekmiljöns geografiska kontext. Poängsystemet har även ändrats till hela steg, från 0 till 4.

Några av de föreslagna förändringarna har dock inte implementerats. Det gäller främst önskemål om att dela upp bedömningen mer samt om att ta bort delar som handlar om processer och förvaltningsarbete. Även om det är tydligt att förändringar här skulle kunna förenkla användningen av analysverktyget, är det av stor vikt att bedömningen dels görs med en helhetssyn istället för punkter att checka av, dels att den även omfattar processer och arbetssätt.

Genom att ha en bred beskrivning av varje kvalitet med exempel på vad den kan innebära, är tanken att främja en bedömning som är platsspecifik och har en helhetssyn. Detta gör inte eventuell poängsättning enkel och kan kräva diskussion

i grupp och att anteckningar tas, men förhoppningsvis ger det en mer relevant och mer övergripande bedömning än om kvaliteter delas upp och blir långa checklistor.

Kvalitet hos lekplatser och andra lekmiljöer beror till mycket stor del på processer inom förvaltning, som handlar om hur miljöerna sköts och underhålls, hur de utvecklas och förändras samt vem som är delaktig. Även om dessa aspekter kan vara svåra att bedöma eller ibland är samma för alla lekplatser i ett område, är det av vikt att de finns kvar som en del av analysen.

Tabell 14. Justerad version av verktyget: ALM

		Kvalitet	Beskrivning av kvalitet
Lekmiljöns egenskaper	Platsens kvaliteter och påverkbarhet	Varierad topografi	Lekmiljön har en varierad topografi med kullar, backar, åsar, bergsknallar eller andra höjdskillnader.
		Vegetation	Lekmiljön innehåller lekvänlig vegetation såsom klätterträd, lekbuskage, klippta gångar i högt gräs mm. Lekmiljöns vegetation gör att maximalt hälften av himlen är synlig där barn vistas mest.
		Löst material	Det finns tillgång till löst material som lämnas vid skötselinsatser, ligger framme eller läggs i en låda: klossar, sand, pinnar, slanor, kottar, löv, stenar, bär osv.
	Inkludering	Landskap	Lekmiljön har en god utformning där lekredskap eller andra strukturer är integrerade i landskapet, utnyttjar höjdskillnader, har koppling till vegetation osv.
		Tillgänglighet	Lekmiljön har valmöjligheter genom flera olika platser för lek, möten och avkoppling. Eventuella bollplaner dominerar inte ytan. Miljön har utformats för att ge meningsfulla möjligheter och sammanhang för personer med olika funktionsvariationer, som markmaterial med god framkomlighet, olika vägval, visuella kontraster, kompisgunga, toalett osv.
		Mötesplats	Lekmiljön erbjuder mötesplatser med belysning, ett urval sittplatser, bord, grillplats mm. Utformningen är inkluderande, till exempel genom tillgång till vegetation eller strukturer utan tydligt programmerade funktioner.
	Möjlighet till omvärldsförståelse	Tid och förändring	Lekmiljöns möjligheter förändras över årstider och väderlek: åka pulka, hoppa i vattenpölar, leka med höstlöv, äta bär osv. De fyra elementen (jord, eld, luft och vatten) finns representerade, exempelvis som odling, eldplats, vindflöjel och vattenlek. Bygga element, sandkvalitet mm hålls i gott skick för sin funktion.
		Ekosystemtjänster och artrikedom	Lekmiljön främjar biodiversitet och ekosystemtjänster: fågelholkar, insekshotell, äng, död ved, fjärilsrabatt, öppen dagvattenshantering, odling mm. Skötseln av vegetationsytor är anpassad för att ge artrikedom och lekmöjligheter.
		Naturliga material	Lekmiljön har ett innehåll av naturliga och giftfria material, återvunnet material och/eller är platsbyggd. Det finns en variation av genomsläppliga markmaterial, begränsad omfattning av hårdgjorda ytor samt minimalt med gummiasfalt och konstgräs.
	Karaktär	Rymlighet	Platsen erbjuder utrymme för rörelse i många olika riktningar och möjligheter till rörelsefylld lek, som att springa, klättra, gunga, balansera, åka rutschkana, tumla runt eller rulla nerför en kulle.

		Rumslighet	I lekmiöljön finns en varierad rumslighet som ger valmöjligheter i leken, med olika platser eller zoner, formade exempelvis av olika naturliga material, vegetation eller topografi.
		Variation	Det finns en variation i miljön och dess lekmojligheter med utmaningar för olika åldrar, dels genom platsbyggda, bevarade, återvunna eller på annat sätt unika strukturer och platser, dels genom varierat växtmaterial och variation i skötselinsatser. Lekmiöljön upplevs som en plats med platspecifika eller unika kvaliteter och uttryck.
Lekmiöljöns geografiska kontext	Platsens sammanhang	Tillgång och närhet	Tillgången till andra vardagsnära lekmiöljöer och funktioner i närheten är god. Från lekmiöljön kan 300 meter till närmaste grönområde, lekstråk eller lekplats vara ett riktvärde, beroende på hur mycket trafiken hindrar och hur mycket gång- och cykelvägar främjar rörelsefrihet. Även närhet till bostäder, förskolor och skolor eller rekreation, kultur och service är god.
		Placering och omgivning	Lekmiöljöns direkta placering bidrar till att göra den till en trivsamt plats: i anslutning till vegetation eller grönområden samt utan förbipasserande fordonstrafik och möjlig att nå via gång- och cykelväg.
		Barns möjlighet till egna platser	Barn har tillgång till natur eller andra lekvänliga platser, på eller i direkt anslutning till lekmiöljön. Barn ges där möjlighet att hitta och skapa egna platser, genom exempelvis lekvänlig vegetation och löst material.
Strategier	Barnvänlighet och metoder	Samarbete och ansvar	Den som förvaltar lekmiöljön har en helhetssyn och tar ansvar för en barnvänlig miljö och ett barnperspektiv generellt, och samarbetar med aktörer som är viktiga i det sammanhanget.
		Barns perspektiv	Den som förvaltar lekmiöljön har involverat barn och andra, gärna de framtida användarna, i utvecklingen av lekmiöljön. Där har de kunnat påverka planer (planering, utformning) och/eller lekmiöljön konkret (anläggning, skötsel).
		Rutiner	Lekmiöljöns förvaltare har tagit fram strategier, rutiner eller riktlinjer för utvecklingen av lekmiöljöer och tillämpar dessa.

För att kontrollera jämförbarheten mellan verktyget AVUL och det justerade ALM har denna nya version av verktyget testats på samma lekplatser i Örebro som AVUL. Resultaten var likvärdiga, vilket innebär att ALM fungerar väl för att följa upp tidigare resultat från AVUL. Verktyget med beskrivningar (som i tabell 14) samt en mall för ifyllnad finns i bilaga 2.

2.3 Metodutveckling för fortsatt miljöanalys

Under studiens gång har det blivit tydligt att flera metoder för att samla in antal lekplatser inte fungerar tillräckligt bra. För att vara någorlunda säkra på att siffrorna om antal lekplatser i en kommun stämmer behövs som minst studier av kommuners hemsidor. Andra digitala källor tycks inte vara tillräckligt uppdaterade eller ha rätt information. Dock finns en osäkerhet i de data som har samlats in generellt, då flera kommuner inte har fullt uppdaterad information.

Denna miljöanalysstudie av kvantitet och kvalitet hos kommunalt förvaltade lekplatser har gett viss överblick, men den har även lett fram till nya frågeställningar. Den tydliga och närmast dramatiska minskningen av antalet

lekplatser som svenska kommuner förvaltar leder till frågor kring vad som har hänt med de lekplatser som tidigare förvaltades kommunalt, i hur stor utsträckning lekplatsernas förvaltning har tagits över av andra och i hur stor utsträckning de har tagits bort. Mer djupgående undersökningar av vilka faktorer som lett till minskningen av lekplatser, liksom av vad som har hänt med tidigare kommunalt förvaltade lekplatser, hade därför varit av intresse att göra.

Det har även uppkommit andra idéer om vilka behov som finns gällande lekplatsers miljöanalys, då främst kopplat till kvalitet. I diskussion med referensgruppen lyftes flera aspekter som är intressanta att titta närmare på i fortsatta studier kopplade till lekplatser. Dessa inkluderar att undersöka:

- Förändring av lekplatsers kvalitet och kvantitet kopplat till hur kommuner utvecklas, bygger, befolkningsförändringar mm.
- Information från detaljplaner för att nå fördjupad kunskap om lekplatsers förändring över tid. Genom att studera detaljplaner både idag och bakåt i tiden kan främst kvantitet över tid undersökas i en eller flera kommuner.
- Planeringsriktlinjer/plandokument/lekplatsinventeringar för att få fram äldre data om kvantitet och kvalitet. Malmö stad har till exempel mycket dokumenterat om lekplatsprogram, kvalitet/kvantitet av inventerade lekplatser sedan 1990-talet. Vilka andra kommuner har sådana data?
- Hur tillgång till lekplatser kan undersökas även i perspektiv av närhet och möjlighet att ta sig dit, inte bara genom antalet invånare eller barn per lekplatsenhet.
- Vilka olika typer och benämningar för lekplatser samt olika karaktärer som finns och hur de bidrar till en helhet i utbudet. Flera kommuner har indelningar, men de skiljer sig åt. Indelning i större och mindre lekplatser vore en intressant utgångspunkt. Med hjälp av Prellwitz et al. (2001) samt Eriksson och Hägg (2014) går det att se förändring av vissa lekplatstyper över tid i Norrland, då de har delat in lekplatserna i traditionella, moderna eller äventyrslekplatser (bygglekplatser).
- Hur variation och unika kvaliteter kan kartläggas i ett kommunperspektiv och hur det som fungerar för olika grupper kan beskrivas som en kvalitet.
- Kvaliteten hos de lekplatser vars kvalitet nu har utvärderats i denna studie, längre fram i tiden, för att se eventuella förändringar.
- Vilka markunderlag och material som används i lekmiljöer, som gräs, grus, gummiasfalt samt trä och stål i lekställningar. Det kan undersökas genom kontakt med förvaltare, platsbesök och/eller kontakt med företag som bygger/levererar material till lekplatser.
- Hur lekplatsernas omgivningar ser ut, till exempel trädäckning, men även både bredare och djupare, till exempel skolvägar, andra platser

mm. Detta kan undersökas genom fördjupad kunskapsinsamling i ett antal kommuner.

- Möjligheten för medborgarforskning där föräldrar eller andra i sällskap med barn får utvärdera lekmiljöer. Detta kan sedan jämföras med kommuners egna utvärderingar.
- Lokala riktlinjer för barns utemiljöer, vilket tidigare har gjorts för några kommuner av Kylin & Bodelius (2015). I Boverkets Miljömålsenkät inkluderas från 2014 en fråga om riktlinjer för barns utemiljöer har antagits, där det ges möjlighet till kommentar. I vissa fall går det att utläsa vilka kommuner som arbetar mer med lekplatser än andra.
- Sammanställning av koordinater för samtliga lekplatser i Sverige, som grund för fortsatt miljöanalys.

3. Diskussion

Detta utvecklingsprojekt inom fortlöpande miljöanalys har haft som syfte att främja hållbar stadsutveckling och god bebyggd miljö genom att undersöka offentliga lekplatsers kvalitet och antal över plats och tid. Delmål har varit att: 1) identifiera relevanta källor och metoder för att sammanställa tillgängliga och nya data, 2) skapa en överblick över svenska lekplatsers antal och kvalitet och hur detta har varierat över tid och plats samt 3) utveckla metoder, verktyg och samarbeten som kan användas för fortlöpande datainsamling, framtida miljöanalys och andra studier.

3.1.1 Källor och metoder för lekplatsers kvantitet

Att finna relevanta källor och metoder för sammanställningen av data har inneburit utmaningar. Studien har byggt på samarbeten med flera svenska kommuner och kommunala tjänstepersoner. Tack vare att många tjänstepersoner har valt att engagera sig i frågan har data som är tillräckligt tillförlitliga kunnat samlas in. Samtidigt har vi genom studien identifierat behov av ytterligare information från kommunerna, som skulle kunna innebära ytterligare utmaningar att samla in. Förutom information direkt från kommuner har de mest tillförlitliga källorna vi har funnit varit tidigare sammanställningar. Vi ser inte att det är möjligt att idag göra sammanställningar av kvantitet eller kvalitet hos svenska lekplatser genom exempelvis Google maps eller liknande, men kanske kan det vara möjligt i framtiden.

Definitionen av offentliga lekplatser som har använts i den här studien, alltså lekplatser som är *öppna för allmänheten utan inskränkning i tid, samt förvaltas av kommunen*, har inneburit att vissa lekplatser har exkluderats. Andra studier har gjort andra avgränsningar (Prellwitz et al. 2001; Eriksson & Hägg 2014), vilket skapat osäkerhet i jämförelser. För denna första kartläggning ansågs lekplatser som tillhandahålls av kommunen vara intressanta och möjliga att undersöka. Lekplatser på skolor och förskolor exkluderades även fast många av dem är tillgängliga för allmänheten under kvällar och helger. Då de fyller en annan, om än mycket viktigt, funktion för barn än offentliga lekplatser, kan de förstås som en egen kategori av lekmiljöer. Särskilt i mindre kommuner med färre lekmiljöer spelar lekplatser på skola och förskola en stor roll för barnen.

Lekplatser på allmän platsmark men som förvaltas av föreningar exkluderades då fokus har varit på kommunal förvaltning, men dessa hade varit intressanta att sammanställa separat. Information om antalet föreningsskötta lekplatser samt lekplatser på skola och förskola verkar dessutom finnas tillgänglig hos de flesta kommuner. Minskningen av antalet lekplatser över tid hade då kunnat kontrolleras

mot antalet som bytt förvaltare. En del av minskningen som syns i denna studie innefattar antagligen lekplatser som finns kvar, men under ny regi. Även de kommuner som ökat antalet lekplatser de förvaltar kan ha tagit över dem från andra förvaltare. Ett alternativt sätt att kartlägga antalet lekplatser på skolor och förskolor är att använda Skolverkets data om antalet skol- och förskoleenheter, men då skulle ett antagande om att det finns en lekplats per skola behöva göras, vilket inte nödvändigtvis stämmer.

Platser som bara innefattar en gungställning har inte inkluderats i begreppet lekplats, även om dessa, ofta vardagsnära platser, också är värdefulla. Att se lekplatser som lite större enheter än enstaka lekredskap kan tyckas naturligt, och redan från studier på 1980-talet har de mycket små enheter som blev "småbarnslekplatser" kritiserats för sitt låga lekvärde (Berglund et al., 1985). Samtidigt kan även små och oväntade platser i vissa sammanhang få ett stort lekvärde.

Bygglekplatser, en av tre typer av lekplatser enligt bland andra Hayward et al. (1974), har inte heller inkluderats i sammanställningen då de inte förvaltas på samma sätt som andra lekplatser utan ofta fungerar mer som fritidsverksamhet med personal. Troligen finns idag bara en dryg handfull bygglekplatser i hela landet, vilket gör att de hade fått litet utslag i den totala sammanställningen. Dock utgör de en mycket värdefull typ av lekplatser som inte bör exkluderas i resonemangen kring vilka lekplatser som finns i Sverige.

Lekplatser av olika typer och storlekar (exempelvis närlekplats, områdeslekplats) har inte behandlats direkt i studien, bara indirekt genom verktyget. Detta kan vara intressant att undersöka vidare i framtida studier. Dock tycks flera olika begrepp och typer av lekplatser användas i olika kommuner och det kan finnas stora utmaningar i att sammanställa dessa för hela Sverige.

Att undersöka tillgång på lekplatser genom antal invånare eller barn per lekplatsenhet har gett viss inblick i hur det ser ut i olika kommuner. Dock pekar flera studier mot att närhet är ett bättre mått på tillgång och påverkar möjligheten att använda lekplatser mycket (Bodelius, 2013; Jansson, 2010; Molina-García et al., 2022). Dessutom har flera kommuner använt sig av just avståndet till lekplatser i sina riktlinjer, något som dock inte helt avgör möjligheten att ta sig dit (Kylin och Bodelius, 2015). Hur olika aspekter av tillgång till lekplatser, och andra lekmiljöer, samspelar återstår att undersöka vidare.

För att sätta antalet lekplatser i relation till antalet barn i respektive kommun har åldrarna 0-12 använts för att avgränsa gruppen barn i studien, ett åldersspann som ofta är i fokus för arbetet med anlagda lekplatser. Men det kan finnas anledning att inkludera även äldre barn, inte minst för att unga ofta exkluderas och trängs undan i offentliga miljöer idag. Unga nämner även ofta lekplatser som sina favoritplatser (Wales, et al., u.å).

3.1.2 Källor och metoder för lekplatsers kvalitet

Att använda ett verktyg för att bedöma lekplatsers kvalitet kan ha både styrkor och brister. Överlag var tjänstepersonerna som testade verktyget mycket positiva och såg flera användningsområden för det, men önskemål framkom även om att verktyget skulle fungera mer som en checklista, med en mer uppdelad poängsättning. Utvecklingen av verktyget bygger istället på att bedömningarna ska ha en helhetskaraktär och utgå ifrån olika exempel, samt att diskussionen kring dem, snarare än själva poängsättningen, är målet. Därför har utvecklingen av AVUL till ALM strävat mot större tydlighet, men inte efter mer uppdelning i fler kvaliteter eller punkter.

Genom att använda verktyg för lekplatsers kvalitet som grund för deras utveckling finns risk för missuppfattningar eller olika syn på verktyget bland de som använder det. Trots att tanken med verktyget har varit att bedömningarna ska kunna göras på ett brett sätt finns också risk för att det leder till att lekplatser likriktas, då de bedöms efter samma verktyg. Eftersom verktyget främst fungerar för större enheter med ett varierat innehåll finns också risk för att användningen av det främjar större lekplatser eller ger dem högre poängsättning än mindre. Kanske kan det finnas anledning att titta mer på just olika lekplatsstorlekar även utifrån verktyget.

3.1.3 Överblick antal och kvalitet

Sammanställningen av antal lekplatser i nutid jämfört med tidigare insamlad data från ett flertal kommuner visar tydligt, trots vissa osäkerheter i de data som hittats, att antalet kommunalt förvaltade lekplatser har minskat kraftigt under 2000-talet, och även att det hade börjat minska innan dess. Det handlar om minskningar som kan motsvara halva det kommunala lekplatsbeståndet, sett i antal, på drygt 20 år. Omfattande minskningar tyckt därmed ha fortsatt under minst hela 2000-talet, efter indikationer på att lekplatser tagits bort innan 2005 (Jansson, 2008).

Studien har också visat att det finns vissa mönster i antalet lekplatser och kommuners storlek, men det är oklart ifall dessa skillnader fanns redan innan 2000-talet eller har tillkommit genom förändringar på senare år. Utöver en generell minskning av antalet lekplatser, finns vissa indikationer på att antalet lekplatser minskar i kommuner som redan har sämre tillgång till lekplatser, men ökar i kommuner med bättre tillgång. Det kan dock vara svårt att utläsa trender genom att enbart titta på en mindre del av Sveriges kommuner. Analys av antalet lekplatser, både i nutid och tidigare, hos ett större antal kommuner skulle behövas för att säkerställa huruvida det finns en koppling mellan förändringen av antalet lekplatser i en kommun och dess storlek (här förstått som indelning i SKRs kommungrupper).

Även om flera anledningar till minskningen beskrivs av kommunernas tjänstepersoner, som besparingar, höga krav och nya strategier, kvarstår flera frågor kring utvecklingen. Det är också svårt att avgöra vad det betyder att antalet

kommunalt förvaltade lekplatser har minskat kraftigt. Vetskapen om antalet lekplatser i en kommun säger inget om hur dessa lekplatser är fördelade, vilken kvalitet eller storlek de har eller vilka andra lekmiljöer som finns. Den säger heller inget om de analyser som lokalt ligger till grund för förändringarna. I många kommuner har det länge funnits ett stort antal lekplatser, bland annat som ett arv från normbaserad planering (Jansson et al., 2016). Flera av dessa har varit begränsade i både storlek och lekvärde, även om så inte alltid behöver ha varit fallet. Dock tyder minskningen av antalet lekplatser på att barns tillgång till möjliga platser för utomhuslek riskerar att begränsas. Det är i så fall ett allvarligt hot mot barnvänligheten i den bebyggda miljön, där tillgång till flera och varierade platser är en viktig grund (Jansson et al., 2022). Vidare studier skulle kunna ge en mer detaljerad bild av förändringen av antalet lekplatser över tid. Flera idéer lyfts fram i tidigare avsnitt om metodutveckling, som att studera detaljplaner och andra dokument.

Kommuner har ett stort ansvar för den bebyggda miljön, inte minst i relation till barn och unga, i allra högsta grad nu när FNs barnkonvention blivit lag i Sverige (UNICEF, u.å.). Den stora variationen mellan kommuner och enskilda lekplatser, både i kvalitet och kvantitet, kan i praktiken innebära en ojämn tillgång och orättvis fördelning av lekplatser över landet och lokalt. Tendenser att kommuner satsar på några få stora lekplatser istället för flera små kan i vissa fall förstås i relation till högre konkurrens om minskande budgetar samt om yta i städer och samhällen. Om lekmiljöutbudet i större utsträckning består av större och färre lekplatser, riskerar barns vardagslek och självständiga rörelse att påverkas negativt.

Ifall nedlagda lekplatser innebär ett problem för barnvänligheten eller inte avgörs av flera lokala faktorer som inte har undersökts i den här studien, bland annat av hur det övriga lokala nätverket av platser där barn kan leka ser ut, hur stor rörelsefrihet barn har, eller hur mycket rörelsefriheten begränsas av exempelvis biltrafik. En annan viktig fråga är vad det har blivit av de lekplatser som läggs ner. Eftersom vi känner till att barn under senare år överlag har fått allt mer begränsad rörelsefrihet och krympande skolgårdar (SCB, 2018, 2022), tyder mycket på att det minskade antalet lekplatser inte kompenseras av andra platser eller strukturer för barnvänlighet, utan är del av en allt sämre bebyggd miljö ur ett barnperspektiv (Jansson et al., 2022). Detta kan sättas i samband med att barn och unga idag får en allt mer begränsad fysisk aktivitet och spenderar mer av sin tid i stillasittande aktiviteter och inomhus, istället för i fri lek utomhus. Detta leder till olika former av fysisk och psykisk ohälsa.

Kvalitet hos lekmiljöer är en komplex fråga. Studien visar en stor bredd i vilka poäng de bedömda lekplatserna gavs genom verktyget AVUL (Jansson & Andersson, 2018), där lekplatser med mycket vegetation tenderade att få högre poäng. Detta ligger i linje med synen på lekplatskvalitet hos bland andra Woolley & Lowe (2012). Även om endast 28 lekplatser bedömdes, framstår genom dem

kvaliteten hos svenska lekplatser som mycket varierande. Det ligger i linje med tidigare studier som funnit att kvaliteten hos olika lekplatser skiftar stort (Jansson, 2008; Prellwitz, 2016). Även om variation mellan olika lekplatser kan vara ett värde i sig, då barn och andra lekplatsanvändare uppskattar att hitta olika unika miljöer, är inte just variation i nivå av kvalitet något att eftersträva. Det tyder på att det finns behov av att utveckla flera befintliga lekplatser för att höja deras kvalitet.

3.1.4 Utveckling av metoder, verktyg och samarbeten

Under projektets gång har flera kontakter knutits med engagerade tjänstepersoner, främst i de kommuner där verktyget testats, men även i kontakt med olika kommuner vid frågor om antalet lekplatser. Dessa kontakter ger möjlighet till fortsatta studier. Positiv respons både på studien som helhet och på verktyget visar att det finns behov och intresse hos praktiken att arbeta med lekplatsers kvalitet och kvantitet på ett strategiskt sätt. Det är då viktigt att kunskap från forskning om barns lek och hälsa lyfts fram och kan guida planerare och förvaltare som arbetar med offentliga lekmiljöer på olika sätt.

Det finns en utmaning i att formulera användbara verktyg som omfattar en bredd av kvaliteter. Det kan vara särskilt svårt att fånga in mjuka värden som lekvärde i checklistor eller protokoll. Trots detta är verktyg värdefulla i arbetet med kvalitet för att exempelvis kunna identifiera lekplatser med stort behov av utveckling eller se vad som skulle kunna förbättras. Även om det vidareutvecklade verktyget ALM är tänkt att fungera på olika typer av lekplatser, kan det finnas anledning att justera det för att fånga in särskilda kvaliteter som finns på små lekplatser, eller att differentiera det för nya respektive befintliga lekplatser. I diskussion med både expertgruppen och referensgruppen lyftes risken med att lekplatser som får låga poäng i en kvalitetsbedömning kommer att tas bort, vilket kan förstärka trenden att lekplatserna överlag minskar. En mindre lekplats med låga poäng kan ändå vara mycket värdefull i sitt sammanhang. Det är därför viktigt att antal och fördelning av lekplatser inom en kommun beaktas, inte bara enskilda lekplatsers kvalitet.

En bedömning blir dessutom alltid subjektiv och formas av bedömarens förkunskaper. ALM eller andra verktyg för att bedöma kvalitet i lekmiljöer (exempelvis Woolley & Lowe, 2012), eller arbetssätt för att utveckla dem (Refshauge et al., 2013) kan användas på olika sätt och olika personer kommer att uppfatta olika saker. Vid testningen av verktyget undersöktes inte vilken roll eller förkunskap den eller de som gjorde bedömningen hade, men oftast var det personer som arbetade med eller ansvarade för lekplatserna på kommunen. Överlag uppskattade de att göra bedömningen i grupp och föra en diskussion kring kvaliteterna. Att följa en process likt den som beskrivs av Jansson och Bengtsson (2022), som omfattar att inventera enligt kvaliteterna men också att diskutera, ta fram förslag och utvärdera, kan vara av stor vikt. En del av kritiken som riktats mot verktyget har handlat om att det varit otydlig och svårt att veta hur poängen ska

sättas, särskilt då varje kvalitet innehållit flera aspekter. I justeringen av verktyget har detta beaktas, men samtidigt har också helhetssynen i bedömningen behållits, med tanken att varje kvalitet ska kunna uppnås på flera olika sätt.

Verktyget är tänkt att användas enbart utifrån ett vuxet barnperspektiv från tjänstepersoner, trots att kunskap om hur lekmiljön används eller uppfattas av barn eller andra användare kan vara viktigt och bör tas med i bedömningen. Däremot finns barns perspektiv med som en kvalitet att bedöma. En idé som har lyfts i samband med projektet är att verktyget, eller en variant av det, hade kunnat användas i någon form av medborgarforskning, där lekplatsers besökare får göra kvalitetsbedömningar.

3.1.5 Slutsatser

Även om många frågor återstår och detta projekt främst ses som en start på arbetet med att förstå lekplatsers kvalitet och kvantitet över tid, finns ändå några slutsatser att dra:

- Antalet kommunalt förvaltade lekplatser har minskat drastiskt under 2000-talet, kanske med så många som varannan lekplats.
- De kommunalt förvaltade lekplatserna har mycket skiftande kvalitet och flera är i behov av förbättringar för att främja lek och utevistelse.
- Det är mycket stor skillnad mellan olika svenska kommuner i tillgången till lekplatser, deras kvalitet och i hur arbetet med att utveckla eller förändra lekplatser ser ut.
- Vissa skillnader i tillgången till lekplatser följer kommungruppsindelningen, där antalet barn per lekplats är som högst i storstäderna och som lägst i lågpendlingskommuner nära större städer.
- Det finns både behov av, och möjligheter till, fortsatta studier som, genom att använda både beprövade metoder och utvecklar nya, undersöker lekplatsers kvalitet och kvantitet vidare. Flera idéer till detta har samlats i detta projekt.

Referenser

- Berglund, U. Jergeby, U., & Kreutzfeldt, U. (1985). *Ute till vardags: En studie av hur hemarbetande och barn utnyttjar friytorna i Aspudden och Gröndal i Stockholm*. Stockholm, Bygghörsningsrådet.
- BFS 2015:1. *Boverkets allmänna råd om fria för lek och utvistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet*.
<https://rinfor.boverket.se/FRI/PDF/BFS2015-1-FRI-1.pdf>
- Bodelius, S. (2013). *Lek på kartan: strategisk lokalisering av lekplatser med exempel i Landskrona*. [Examensarbete, Sveriges lantbruksuniversitet].
<https://stud.epsilon.slu.se/6483/>
- Boldemann, C., Blennow, M., Dal, H., Mårtensson, F., Raustorp, A., Yuen, K., & Wester, U. (2006). Impact of preschool environment upon children's physical activity and sun exposure. *Prev Med*, 42(4), 301-8.
<https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2005.12.006>
- Boverket. (2022). Lekotoper – en ny typ av leklandskap.
<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/halsa-forst/lek-och-rorelse/lekotoper/>
- Carstensen, T.A. (2004). Rum till børn – legepladser som børns steder. *Nordic Journal of Architectural Research* 1, 11-24.
- Coffin, G., & Williams, M. (1989). *Children's Outdoor Play in the Built Environment*. The National Children's Play and Recreation Unit, London.
- Eriksen, A. (1985). *Playground design. Outdoor Environments for Learning and Development*. New York, Van Nostrand Reinhold Company
- Eriksson, K., & Hägg, C. (2014). *Utomhuslekplatsers tillgänglighet för barn med funktionsnedsättning: en uppföljning*. [Examensarbete, Luleå tekniska universitet]. <http://pure.ltu.se/portal/files/96808354/LTU-EX-2014-96774785.pdf>
- Filipsson, C. (2020). En kritisk granskning och utveckling av metoden Analysverktyg för värdering och utveckling av lekplatskvalitet. [Examensarbete, Sveriges lantbruksuniversitet]: https://stud.epsilon.slu.se/15598/7/filipsson_c_200611.pdf
- Fjørtoft, I., & Sageie, J. (2000). The natural environment as a playground for children: Landscape description and analyses of a natural playscape. *Landscape and Urban Planning*, 83-97.
- Hayward, D.G., Rothenberg, M., & Beasley, R.R. (1974). Children's play and urban playgrounds environments: A comparison of traditional, contemporary and adventure types. *Environment and Behavior* 6, 131-168.
- Heft, H. (1988). Affordances of children's environments: A functional approach to environmental description. *Children's Environments Quarterly* 5(3), 29-37.

- Henriksson, S. E., & Castenfelt, R. (2009). *Säkra lekplatsen – olycksförebyggande utformning av lekplatser och lekredskap*. Stockholm: Sveriges kommuner och landsting.
- Herrington, S. (1999). Playgrounds as community landscapes. *Built Environment* 25(1), 25-34.
- Herrington, S., & Lesmeister, C. (2006). The design of landscapes at child-care centres: Seven Cs. *Landscape Research* 31(1), 63-82.
<https://doi.org/10.1080/01426390500448575>
- Jansson, M. (2008). Kommunala lekplatser i tider av förändring. *Landskap, trädgård, jordbruk – rapportserie*, 2008:9.
https://pub.epsilon.slu.se/3471/1/marit_jansson_090108.pdf
- Jansson, M. (2010). Attractive playgrounds: Some Factors Affecting User Interest and Visiting Patterns. *Landscape Research* 25(1), 63-81.
<https://doi.org/10.1080/01426390903414950>
- Jansson, M. (2015). Children's perspectives on playground use as basis for children's participation in local play space management. *Local Environment* 20(2), 165-179.
- Jansson, M. (2016). Lekplatser idag och i framtiden – tankar om hållbar utveckling. I: Jansson, M. & Klintborg Ahlklo, Å. (red.) *Plats för lek. Svenska lekplatser förr och nu*. Svensk Byggtjänst. s. 148-177.
- Jansson, M., Bucht, E. & Bodelius, S. (2016). Fri lek och fasta normer – om lekplatsernas reglering. I: Jansson, M. & Klintborg Ahlklo, Å. (red.) *Plats för lek. Svenska lekplatser förr och nu*. Svensk Byggtjänst. s.72-93.
- Jansson, M., & Andersson, C. (2018). Lekplatsers kvalitet – verktyg för värdering och utveckling. *Movium Fakta* #3.
- Jansson, M., & Bengtsson, A. (2022). Gröna fakta: Utveckla utemiljöer för gammal och ung. *Tidningen Utemiljö* #4.
- Jansson, M., & Persson, B. (2010). Playground planning and management: an evaluation of standard-influenced provision though user needs. *Urban Forestry & Urban Greening* 9, 33-42. doi:10.1016/j.ufug.2009.10.003
- Jansson, M., Zalar, A., Sundevall, E.P., & Randrup, T.B. (2020). Governing for child-friendliness? Perspectives on Children as Users Among Swedish and Danish Urban Open Space Managers. *Frontiers in sustainable cities*.
<https://doi.org/10.3389/frsc.2020.565418>
- Jansson, M., Herbert, E., Zalar, A. & Johansson, M. (2022). Child-Friendly Environments—What, How and by Whom? *Sustainability* 14(8), 4852.
- Karsten, L. (2003). Bleak prospects? Urban planning, family housing and children's outdoor spaces in the capital of the Netherlands. *Children's Geographies* 1(2), 295-298. <https://doi.org/10.1080/14733280302190>
- Kirkby, M. (1989). Nature as refuge in children's environments. *Children's Environments Quarterly* 6(1), 7-12.
- Kylin, M. & Bodelius, S. (2015). *Riktlinjer för lek? Svenska kommuners arbete med planering av platser för barn*. Landskapsarkitektur, trädgård,

- växtproduktionsvetenskap – rapportserie, 2015:21
<https://publications.slu.se/?file=publ/show&id=67478>
- Kylin, M., & Fridell, L. (2021). *Friyta och lekvärde på skolgårdar – en studie om yta och kvalitet ur ett barnperspektiv*. Landskapsarkitektur, trädgård, växtproduktionsvetenskap – rapportserie, 2021:3.
https://pub.epsilon.slu.se/23363/1/kylin_m_et_al_210427.pdf
- Little, H., & Eager, D. (2010). Risk, challenge and safety: implications for play quality and playground design. *European Early Childhood Education Research Journal* 18(4), 487-513. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2010.525949>
- Lynch, H., Moore, A. & Prellwitz, M. (2018). From Policy to Play Provision: Universal Design and the Challenges of Inclusive Play. *Children, Youth and Environments* 28(2), 12- 34. <https://www.jstor.org/stable/10.7721/chilyoutenvi.28.2.0012>
- Malmö stad. (2011). *Lekvärdesfaktor för förskolegårdar i Malmö – med syfte att nå en hög lekkvalitet*. Malmö: Stadsbyggnadskontoret.
- Maxwell, L., Mitchell, M.R., & Evans, G.W. (2008). Effects of play equipment and loose parts on preschool children’s outdoor play behaviour: an observational study and design intervention. *Children, Youth and Environments* 18(2), 36-63.
- Molina-García, J., Menescardi, C., Estevan, I., & Queralt, A. (2022). Associations between Park and Playground Availability and Proximity and Children’s Physical Activity and Body Mass Index: The BEACH Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 19(1), 250, <https://doi.org/10.3390/ijerph19010250>
- Moore, R. (1989) Playgrounds at the crossroads, in: I. Altman, & E. Zube (Eds) *Public places and spaces*, pp. 83-120. New York: Plenum.
- Moore, R.C., Goltsman, S. M., & Iacofano, D. (1992). *Play for all guidelines: planning, design and management of outdoor play settings for all children*. 2nd edition. Berkeley, MIG Communications.
- Mårtensson, F. (2013). Vägledande miljödimensioner för utomhuslek. *Socialmedicinsk Tidskrift*, 90(4), 502-509.
- Naylor, H. (1985) Outdoor play and play equipment. *Early Child Development and Care* 19(1), 109-130.
- Nicholson, S. (1971) How to NOT cheat children: the theory of loose parts. *Landscape Architecture Quarterly* 62(1), 30-34.
- Norén-Björn, E. (1977). *Lek, lekplatser, lekredskap. En utvecklingspsykologisk studie av barns lek på lekplatser*. Lekmiljörådet, Liber förlag, Stockholm.
- Noschis, K. (1992) Child development theory and planning for neighbourhood play, *Children’s Environments* 9(2), 3-9.
- SFS 2010:900. *Plan- och Bygglagen*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900
- Play England (u.å.). *Design for Play. A guide to creating successful play spaces*. <https://www.playengland.org.uk/designforplay>

- Prellwitz, M. (2016). Utmaningen är en lekplats för alla. I M. Jansson & Å. Klintborg Ahlklo (Red.) *Plats för lek: svenska lekplatser förr och nu* (s. 114-127). Stockholm: Svensk byggtjänst.
- Prellwitz, M., Tamm, M., & Lindqvist, R. (2001). Are playgrounds in Norrland (northern Sweden) accessible to children with restricted mobility? *Scandinavian Journal of Disability Research* 1, 56–68.
- Prop. 2017/18:110. *Politik för gestaltad livsmiljö*. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/02/prop.-201718110/>
- Rasmussen, K. (2004). Places for play – Children’s places. *Childhood* 11(2), 155-173. <https://doi.org/10.1177/0907568204043053>
- Refsauge, A., Stigsdotter, U., Lamm, B., & Thorleifsdottir, K. (2013). Evidence-Based Playground Design: Lessons Learned from Theory to Practice. *Landscape Research*, 40(2), s. 226-246
- Refsauge, A.D., Stigsdotter, U.K., Lamm, B. & Thorleifsdottir, K. (2013). Evidence-Based Playground Design: Lessons Learned from Theory to Practice. *Landscape Research* 40(2), 226-246.
- SCB. (2018). *Grundskolor och friytor. Nationell kartläggning och uppföljning av grundskoleelevers tillgång till friytor 2014-2017*. <https://www.boverket.se/contentassets/7f6b1586a5504fcfa11ea370f73b2b05/>
- SCB. (2022). *Grundskolor och friytor Nationell kartläggning och uppföljning av grundskoleelevers tillgång till friytor 2018–2020*. [grundskolor-och-friytor---nationell-kartlaggning-och-uppfoljning-av-grundskoleelevers-tillgang-till-friytor-2018-2020.pdf](https://www.scb.se/grundskolor-och-friytor---nationell-kartlaggning-och-uppfoljning-av-grundskoleelevers-tillgang-till-friytor-2018-2020.pdf)
- Sveriges miljömål. (2022). God bebyggd miljö. <https://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/god-bebyggd-miljo/>
- Talarowski, M., Cohen, D.A., Williamson, S., & Han, B. (2019). Innovative playgrounds: use, physical activity, and implications for health. *Public Health* 174, 102-109.
- UNICEF. (u.å). Barnkonventionen är vårt uppdrag. <https://unicef.se/barnkonventionen>
- Wales, et al. (u.å). [Manuskript under arbete]. Institutionen för människa och samhälle. Sveriges lantbruksuniversitet.
- Wenger, I., Schulze, C., Lundström, U., & Prellwitz, M. (2020). Children’s perceptions of playing on inclusive playgrounds: a qualitative study. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy* 28(2), 136-146. [doi/full/10.1080/11038128.2020.1810768](https://doi.org/10.1080/11038128.2020.1810768)
- Woolley, H., & Lowe, A. (2012). Exploring the Relationship between Design Approach and Play Value of Outdoor Play Spaces. *Landscape Research* 38(1), 53-74. <https://doi.org/10.1080/01426397.2011.640432>
- Woolley, H. (2007). Where do the children play? How policies can influence practice. *Municipal Engineer* 160(2), 89-95.
- Woolley, H. (2008). Watch This Space! Designing for Children's Play in Public Open Spaces. *Geography Compass* 2(2), 495–512.
- Wuellner, L.H. (1979). Forty guidelines for playground design. *Journal of Leisure Research* 11(1), 4-14.
- Örebro kommun. (2018). *Lek på riktigt*. <https://www.orebro.se/download/18.5343a44a16a31b1864f2904/1557410812963/Lek%20p%C3%A5%20riktigt.pdf>

Bilaga 1

Antal lekplatser** i samtliga kommuner i Sverige uppdelade efter län

*Antal invånare och antal barn 0-12 år taget från SCB för året 2021

** Enbart allmänna lekplatser förvaltade av kommunen inkluderade

För onlineversion: <https://shorturl.at/klvGO>

Kommunkod	Gruppkod	Län/Kommun	År antalet angetts	Antal invånare*	Antal 0-12 år*	Antal lekplatser	Invånare/lekplats	Barn/lekplats
		Norrbottens län						
2506	C9	Arjeplogs kommun	2022	2707	327	9	301	36
2505	C8	Arvidsjaurs kommun	2020	6143	811	10	614	81
2582	B5	Bodens kommun	2021	28160	3697	51	552	72
2523	C9	Gällivare kommun	2022	17449	2363	11	1586	215
2583	C8	Haparanda stad	2022	9496	1251	11	863	114
2510	C9	Jokkmokks kommun	2022	4780	561	11	435	51
2514	C8	Kalix kommun	2022	15768	1913	30	526	64
2584	C6	Kiruna kommun	2022	22555	3242	30	752	108
2580	B3	Luleå kommun	2022	78867	10632	66	1195	161
2521	C8	Pajala kommun	2022	5973	734	1	5973	734
2581	C6	Piteå kommun	2022	42323	5892	40	1058	147
2560	B5	Älvsbyns kommun	2022	8009	1061	13	616	82
2513	C8	Överkalix kommun	2021	3252	338	3	1084	113
2518	C8	Övertorneå kommun	2022	4211	440	1	4211	440
		Västerbottens län						
2403	B4	Bjurholm kommun	2022	2395	331	4	599	83
2425	C8	Dorotea kommun	2022	2459	313	1	2459	313
2481	C8	Lycksele kommun	2020	12264	1881	18	681	105
2418	C8	Malå kommun	2022	3034	432	1	3034	432
2401	B4	Nordmalings kommun	2022	7100	972	11	645	88
2417	C8	Norsjö kommun	2022	3971	538	7	567	77
2409	B4	Robertsfors kommun	2022	6786	985	9	754	109
2482	C6	Skellefteå kommun	2022	73393	10456	78	941	134
2422	C9	Sorsele kommun	2022	2460	329	5	492	66
2421	C9	Storums kommun	2021	5808	742	8	726	93
2480	B3	Umeå kommun	2022	130997	19463	112	1170	174
2462	C8	Vilhelmina kommun	2022	6485	814	6	1081	136
2404	B5	Vindelns kommun	2022	5550	842	10	555	84

Antal lekplatser** i samtliga kommuner i Sverige uppdelade efter län

*Antal invånare och antal barn 0-12 år taget från SCB för året 2021

** Enbart allmänna lekplatser förvaltade av kommunen inkluderade

Kommunkod	Gruppkod	Län/Kommun	År antalet angetts	Antal invånare*	Antal 0-12 år*	Antal lekplatser	Invånare/lekplats	Barn/lekplats
2460	B4	Vännäs kommun	2021	9054	1564	8	1132	196
2463	C8	Åsele kommun	2022	2807	330	2	1404	165
		Jämtlands län						
2326	B5	Bergs kommun	2022	7135	994	1	7135	994
2305	B5	Bräcke kommun	2022	6175	784	1	6175	784
2361	C9	Härjedalens kommun	2022	10114	1145	6	1686	191
2309	B4	Krokoms kommun	2022	15352	2677	1	15352	2677
2303	C8	Ragunda kommun	2022	5210	708	8	651	89
2313	C8	Strömsunds kommun	2020	11473	1552	15	765	103
2321	C9	Åre kommun	2022	12271	1931	1	12271	1931
2380	B3	Östersunds kommun	2022	64324	9426	53	1214	178
		Västernorrlands län						
2280	C6	Härnösands kommun	2022	25012	3515	36	695	98
2282	C8	Kramfors kommun	2022	18005	2199	19	948	116
2283	C8	Sollefteå kommun	2022	18814	2513	21	896	120
2281	B3	Sundsvalls kommun	2022	99383	14215	83	1197	171
2262	B4	Timrå kommun	2022	17923	2517	12	1494	210
2260	C8	Ånge kommun	2022	9233	1131	3	3078	377
2284	C6	Örnsköldsviks kommun	2022	55823	8281	73	765	113
		Gävleborgs län						
2183	C8	Bollnäs kommun	2022	26753	3858	28	955	138
2180	B3	Gävle kommun	2022	103136	15280	78	1322	196
2104	C7	Hofors kommun	2022	9578	1316	14	684	94
2184	C6	Hudiksvalls kommun	2022	37744	5120	35	1078	146
2161	C8	Ljusdals kommun	2022	18804	2450	18	1045	136
2132	C7	Nordanstigs kommun	2022	9480	1358	0		
2101	B4	Ockelbo kommun	2022	5865	751	0		
2121	C8	Ovanåkers kommun	2022	11711	1690	19	616	89

Antal lekplatser** i samtliga kommuner i Sverige uppdelade efter län

*Antal invånare och antal barn 0-12 år taget från SCB för året 2021

** Enbart allmänna lekplatser förvaltade av kommunen inkluderade

Kommunkod	Gruppkod	Län/Kommun	År antalet angetts	Antal invånare*	Antal 0-12 år*	Antal lekplatser	Invånare/lekplats	Barn/lekplats
2181	B5	Sandvikens kommun	2021	39250	5598	39	1006	144
2182	C8	Söderhamns kommun	2022	25446	3491	40	636	87
		Dalarnas län						
2084	C6	Avesta kommun	2022	22925	3356	22	1042	153
2081	B3	Borlänge kommun	2022	52254	8253	77	679	107
2080	C6	Falu kommun	2022	59837	9243	56	1069	165
2026	B4	Gagnef kommun	2022	10502	1707	12	875	142
2083	C7	Hedemora kommun	2022	15458	2138	15	1031	143
2029	C9	Leksand kommun	2022	16012	2143	11	1456	195
2085	C6	Ludvika kommun	2022	26497	4083	32	828	128
2023	C9	Malung-sälén kommun	2022	10218	1259	2	5109	630
2062	C9	Mora kommun	2021	20670	2695	5	4134	539
2034	C9	Orsa kommun	2022	6918	830	7	988	119
2031	C9	Rättvik kommun	2022	11103	1206	0		
2061	C7	Smedjebacken kommun	2022	10933	1480	14	781	106
2082	B4	Säter kommun	2020	11242	1661	19	592	87
2021	C8	Vansbro kommun	2022	6776	867	3	2259	289
2039	C9	Älvdalen kommun	2022	7042	872	3	2347	291
		Värmlands län						
1784	C8	Arvika kommun	2022	25854	3584	28	923	128
1730	C9	Eda kommun	2022	8490	1244	16	531	78
1782	C8	Filipstad kommun	2022	10403	1416	10	1040	142
1763	B4	Forshaga kommun	2022	11606	1908	29	400	66
1764	B4	Grums kommun	2022	9091	1268	6	1515	211
1783	C8	Hagfors kommun	2022	11553	1311	13	889	101
1761	B4	Hammarö kommun	2022	16765	3186	20	838	159
1780	B3	Karlstad kommun	2022	95408	13330	137	696	97
1715	B4	Kil kommun	2022	12134	1949	29	418	67

Antal lekplatser** i samtliga kommuner i Sverige uppdelade efter län

*Antal invånare och antal barn 0-12 år taget från SCB för året 2021

** Enbart allmänna lekplatser förvaltade av kommunen inkluderade

Kommunkod	Gruppkod	Län/Kommun	År antalet angetts	Antal invånare*	Antal 0-12 år*	Antal lekplatser	Invånare/lekplats	Barn/lekplats
1781	B5	Kristinehamn kommun	2022	24099	3196	29	831	110
1762	B5	Munkfors kommun	2022	3680	483	5	736	97
1760	C7	Storfors kommun	2022	3948	466	1	3948	466
1766	C8	Sunne kommun	2021	13355	1816	8	1669	227
1785	C8	Säffle kommun	2022	15396	2032	21	733	97
1737	C8	Torsby kommun	2022	11472	1424	14	819	102
1765	C9	Årjäng kommun	2022	9942	1352	8	1243	169
		Örebro län						
1882	B5	Askersunds kommun	2022	11534	1516	20	577	76
1862	C7	Degerfors kommun	2022	9534	1204	16	596	75
1861	B4	Hallsbergs kommun	2022	16196	2606	25	648	104
1863	C8	Hällefors kommun	2022	6849	928	4	1712	232
1883	C6	Karlskoga kommun	2022	30437	4172	30	1015	139
1881	B4	Kumla kommun	2022	22144	3824	30	738	127
1860	B5	Laxå kommun	2022	5582	750	16	349	47
1814	B4	Lekebergs kommun	2022	8603	1640	11	782	149
1885	B5	Lindesbergs kommun	2022	23601	3454	23	1026	150
1864	C7	Ljusnarsbergs kommun	2022	4604	512	7	658	73
1962	B4	Nora kommun	2020	10721	1535	7	1532	219
1880	B3	Örebro kommun	2022	156987	24429	180	872	136
		Västmanlands län						
1984	C7	Arboga kommun	2021	14100	1966	23	613	85
1982	C7	Fagersta kommun	2021	13319	2100	7	1903	300
1961	B4	Hallstahammars kommun	2020	16608	2610	27	615	97
1960	C7	Kungsörs kommun	2022	8787	1349	7	1255	193
1983	B5	Köpings kommun	2022	26133	3861	37	706	104
1884	C7	Norberg kommun	2021	5714	786	7	816	112
1981	B4	Sala kommun	2022	22998	3436	27	852	127
1904	C7	Skinnskatteberg	2022	4371	539	12	364	45

Antal lekplatser** i samtliga kommuner i Sverige uppdelade efter län

*Antal invånare och antal barn 0-12 år taget från SCB för året 2021

** Enbart allmänna lekplatser förvaltade av kommunen inkluderade

Kommunkod	Gruppkod	Län/Kommun	År antalet angetts	Antal invånare*	Antal 0-12 år*	Antal lekplatser	Invånare/lekplats	Barn/lekplats
1907	B4	Surahammars kommun	2021	10099	1542	36	281	43
1980	B3	Västerås stad	2022	156838	24244	124	1265	196
		Uppsala län						
319	B4	Älvkarleby kommun	2021	9627	1454	17	566	86
360	B4	Tierps kommun	2022	21485	3274	21	1023	156
331	B4	Heby kommun	2021	14303	2146	4	3576	537
381	B4	Enköpings kommun	2022	47489	7787	36	1319	216
305	A2	Håbo kommun	2022	22344	3744	5	4469	749
330	B4	Knivsta kommun	2020	19818	3931	10	1982	393
380	B3	Uppsala kommun	2021	237596	35019	148	1605	237
382	B5	Östhammars kommun	2022	22364	3115	34	658	92
		Stockholms län						
127	A2	Botkyrka kommun	2022	95318	16441	59	1616	279
162	A2	Danderyds kommun	2021	32803	5209	33	994	158
125	A2	Ekerö kommun	2022	29096	5391	23	1265	234
136	A2	Haninge kommun	2022	95658	16722	45	2126	372
126	A2	Huddinge kommun	2020	113951	19949	39	2922	512
123	A2	Järfälla kommun	2021	83170	13865	58	1434	239
186	A2	Lidingö kommun	2021	48162	7760	43	1120	180
182	A2	Nacka kommun	2022	108234	19037	106	1021	180
188	C6	Norrtälje kommun	2022	64762	8619	22	2944	392
140	B4	Nykvarns kommun	2022	11500	2072	8	1438	259
192	A2	Nynäshamns kommun	2022	29495	4466	18	1639	248
1981	A2	Salems kommun	2022	17252	3098	17	1015	182
191	A2	Sigtuna kommun	2022	50273	8971	28	1795	320
163	A2	Sollentuna kommun	2022	75108	12720	64	1174	199
184	A2	Solna kommun	2022	84187	11405	43	1958	265
180	A1	Stockholms stad	2021	978770	143275	324	3021	442
183	A2	Sundbybergs kommun	2021	53564	8311	18	2976	462

Antal lekplatser** i samtliga kommuner i Sverige uppdelade efter län

*Antal invånare och antal barn 0-12 år taget från SCB för året 2021

** Enbart allmänna lekplatser förvaltade av kommunen inkluderade

Kommunkod	Gruppkod	Län/Kommun	År antalet angetts	Antal invånare*	Antal 0-12 år*	Antal lekplatser	Invånare/lekplats	Barn/lekplats
181	B3	Södertälje kommun	2022	101209	16120	61	1659	264
138	A2	Tyresö kommun	2022	49062	8164	19	2582	430
160	A2	Täbykommun	2021	73955	12175	29	2550	420
139	A2	Upplands Väsby	2022	47820	7984	29	1649	275
114	A2	Upplands-Bro kommun	2022	31082	5754	13	2391	443
115	A2	Vallentuna kommun	2022	34246	6014	24	1427	251
187	A2	Vaxholms kommun	2022	11996	1807	12	1000	151
120	A2	Värmdö kommun	2022	46232	7693	13	3556	592
117	A2	Österåkers kommun	2022	48234	8088	19	2539	426
		Södermanlands län						
484	B3	Eskestuna kommun	2022	107593	17183	94	1145	183
482	C7	Flens kommun	2022	16316	2313	22	742	105
461	B4	Gnesta kommun	2021	11513	1826	20	576	91
483	C6	Katrineholms kommun	2022	34764	5432	40	869	136
480	C6	Nyköpings kommun	2022	57633	8804	62	930	142
481	C7	Oxelösunds kommun	2022	12132	1793	9	1348	199
486	B4	Strängnäs kommun	2022	38129	6051	31	1230	195
488	B4	Trosa kommun	2022	14658	2300	15	977	153
428	C7	Vingåkers kommun	2022	9063	1303	19	477	69
		Västra Götalands län						
1440	A2	Ale kommun	2022	32148	5827	24	1340	243
1489	A2	Alingsås kommun	2022	41853	6631	37	1131	179
1460	C8	Bengtstors kommun	2022	9409	1126	12	784	94
1443	A2	Bollebygds kommun	2022	9634	1628	4	2409	407
1490	B3	Borås stad	2022	114091	17852	163	700	110
1438	C7	Dals-Eds kommun	2022	4756	632	4	1189	158
1445	C7	Essunga kommun	2021	5698	879	8	712	110
1499	C6	Falköpings kommun	2022	33270	5287	37	899	143
1439	C7	Färgelanda kommun	2022	6576	934	3	2192	311

Antal lekplatser** i samtliga kommuner i Sverige uppdelade efter län

*Antal invånare och antal barn 0-12 år taget från SCB för året 2021

** Enbart allmänna lekplatser förvaltade av kommunen inkluderade

Kommunkod	Gruppkod	Län/Kommun	År antalet angetts	Antal invånare*	Antal 0-12 år*	Antal lekplatser	Invånare/lekplats	Barn/lekplats
1444	B4	Grästorps kommun	2022	5730	760	9	637	84
1447	C7	Gullspångs kommun	2022	5206	615	11	473	56
1480	A1	Göteborgs stad	2022	587549	85780	276	2129	311
1471	C7	Götene kommun	2021	13263	1884	7	1895	269
1466	B4	Herrljunga kommun	2022	9501	1366	7	1357	195
1497	C7	Hjo kommun	2022	9233	1331	12	769	111
1401	A2	Härryda kommun	2022	39006	7167	23	1696	312
1446	C7	Karlsborgs kommun	2022	6965	869	10	697	87
1482	A2	Kungälv kommun	2022	48271	7790	21	2299	371
1441	A2	Lerums kommun	2021	43399	8187	41	1059	200
1494	C6	Lidköpings kommun	2020	40460	5813	62	653	94
1462	A2	Lilla Edets kommun	2022	14509	2407	20	725	120
1484	C8	Lysekils kommun	2022	14266	1763	15	951	118
1493	C6	Mariestads kommun	2022	24723	3423	35	706	98
767	C7	Marks kommun	2020	35201	5300	51	690	104
1461	C7	Melleruds kommun	2021	9268	1280	8	1159	160
1430	C7	Munkedals kommun	2021	10588	1561	17	623	92
1481	A2	Mölnåls stad	2022	69943	11337	59	1185	192
1421	C7	Orust kommun	2022	15345	1884	0		
1402	A2	Partille kommun	2022	39529	7034	35	1129	201
1495	C7	Skara kommun	2022	18732	2700	10	1873	270
1496	C6	Skövde kommun	2022	57016	8648	69	826	125
1427	C9	Sotenäs kommun	2021	9125	912	15	608	61
1415	A2	Stenungsunds kommun	2021	27556	4365	22	1253	198
1486	C9	Strömstads kommun	2020	13277	2069	12	1106	172
1465	B4	Svenljunga kommun	2022	10864	1648	9	1207	183
1435	C9	Tanums kommun	2022	12965	1731	15	864	115
1472	C7	Tibro kommun	2021	11281	1655	10	1128	166
1498	C7	Tidaholms kommun	2022	12825	1885	16	802	118

Antal lekplatser** i samtliga kommuner i Sverige uppdelade efter län

*Antal invånare och antal barn 0-12 år taget från SCB för året 2021

** Enbart allmänna lekplatser förvaltade av kommunen inkluderade

Kommunkod	Gruppkod	Län/Kommun	År antalet angetts	Antal invånare*	Antal 0-12 år*	Antal lekplatser	Invånare/lekplats	Barn/lekplats
1419	C7	Tjörns kommun	2022	16312	2270	2	8156	1135
1452	B5	Tranemo kommun	2021	11937	1752	30	398	58
1488	B3	Trollhättans kommun	2021	59154	9094	78	758	117
1473	C7	Töreboda kommun	2022	9207	1251	15	614	83
1485	B5	Uddevalla kommun	2022	57122	9050	40	1428	226
1491	B5	Ulricehamns kommun	2022	24898	3722	44	566	85
1470	C7	Vara kommun	2022	16162	2373	18	898	132
1442	C7	Vårgårda kommun	2022	12180	2047	17	716	120
1487	B4	Vänersborgs kommun	2022	39636	6043	39	1016	155
1492	C7	Åmåls kommun	2022	12318	1650	18	684	92
1407	A2	Öckerö kommun	2020	12902	1719	13	992	132
		Östergötlands län						
560	C7	Boxholm kommun	2022	5512	774	17	324	46
562	B5	Finspång kommun	2022	21889	3222	12	1824	269
513	B4	Kinda kommun	2022	10048	1436	12	837	120
580	B3	Linköping kommun	2022	165527	24587	143	1158	172
586	B4	Mjölby kommun	2022	28269	4431	43	657	103
583	B5	Motala kommun	2022	43674	6435	51	856	126
581	B3	Norrköping kommun	2022	144458	22502	100	1445	225
582	B4	Söderköping kommun	2020	14673	2329	20	734	116
584	C7	Vadstena kommun	2022	7528	881	16	471	55
563	B4	Valdemarsvik kommun	2022	7660	924	12	638	77
512	C7	Ydre kommun	2022	3695	487	12	308	41
561	B4	Åtvidaberg kommun	2022	11462	1587	23	498	69
509	C7	Ödeshög kommun	2021	5309	752	5	1062	150
		Jönköpings län						
604	B4	Aneby kommun	2022	6892	1131	14	492	81
686	C7	Eksjö kommun	2021	17834	2673	36	495	74
662	C8	Gislaveds kommun	2021	29556	4581	23	1285	199

Antal lekplatser** i samtliga kommuner i Sverige uppdelade efter län

*Antal invånare och antal barn 0-12 år taget från SCB för året 2021

** Enbart allmänna lekplatser förvaltade av kommunen inkluderade

Kommunkod	Gruppkod	Län/Kommun	År antalet angetts	Antal invånare*	Antal 0-12 år*	Antal lekplatser	Invånare/lekplats	Barn/lekplats
617	C7	Gnosjö kommun	2021	9570	1474	6	1595	246
643	B4	Habo kommun	2022	12810	2707	29	442	93
680	B3	Jönköpings kommun	2022	143579	22142	148	970	150
642	B4	Mullsjö kommun	2022	7430	1173	12	619	98
682	B5	Nässjö kommun	2022	31782	5224	46	691	114
684	C7	Sävsjö kommun	2022	11709	1931	19	616	102
687	C8	Tranås kommun	2022	18874	2765	32	590	86
665	B4	Vaggeryds kommun	2022	14746	2540	19	776	134
685	C8	Vetlanda kommun	2022	27621	4347	52	531	84
683	C6	Värnamo kommun	2022	34661	5275	57	608	93
		Hallands län						
1382	C6	Falkenbergs kommun	2022	46773	7120	37	1264	192
1380	B3	Halmstads kommun	2022	104573	15973	117	894	137
1315	B5	Hylte kommun	2022	10619	1684	14	759	120
1384	A2	Kungsbacka kommun	2022	85301	14140	37	2305	382
1381	B4	Laholms kommun	2022	26319	3911	48	548	81
1383	C6	Varbergs kommun	2022	66658	10079	37	1802	272
		Kalmar län						
885	C9	Borgholms kommun	2022	10895	1095	24	454	46
862	C7	Emmaboda kommun	2022	9329	1217	7	1333	174
860	C7	Hultsfreds kommun	2022	14056	2005	41	343	49
821	C7	Högsby kommun	2022	5645	829	8	706	104
880	B3	Kalmar kommun	2021	71328	10761	93	767	116
861	C7	Mönsterås kommun	2022	13258	1914	32	414	60
840	B4	Mjörbylånga kommun	2022	15722	2471	35	449	71
881	B5	Nybro kommun	2020	20284	3037	43	472	71
882	C6	Oskarshamns kommun	2021	27220	3945	35	778	113
834	B4	Torsås kommun	2022	7113	938	9	790	104
884	C8	Vimmerby kommun	2022	15578	2228	35	445	64

Antal lekplatser** i samtliga kommuner i Sverige uppdelade efter län

*Antal invånare och antal barn 0-12 år taget från SCB för året 2021

** Enbart allmänna lekplatser förvaltade av kommunen inkluderade

Kommunkod	Gruppkod	Län/Kommun	År antalet angetts	Antal invånare*	Antal 0-12 år*	Antal lekplatser	Invånare/lekplats	Barn/lekplats
883	C6	Västerviks kommun	2022	36747	4842	40	919	121
		Gotlands län						
980	C6	Gotlands kommun	2022	61001	8107	34	1794	238
		Kronobergs län						
764	B4	Alvesta kommun	2022	20287	3441	26	780	132
761	B4	Lessebo kommun	2021	8574	1420	4	2144	355
781	C6	Ljungby kommun	2022	28433	4023	62	459	65
1463	B4	Markaryds kommun	2022	10320	1533	33	313	46
763	B5	Tingsryd kommun	2022	12319	1651	35	352	47
760	B5	Uppvidinge kommun	2022	9449	1399	17	556	82
780	B3	Växjö kommun	2022	95995	15300	95	1010	161
765	C7	Älmhults kommun	2022	17963	3183	23	781	138
		Blekinge län						
1082	C6	Karlshamns kommun	2021	32226	4490	50	645	90
1080	C6	Karlskrona kommun	2022	66708	9540	82	814	116
1060	C7	Olofströms kommun	2022	13263	1769	9	1474	197
1081	C7	Ronneby kommun	2022	29200	4490	41	712	110
1083	B4	Sölvesborgs kommun	2022	17540	2296	46	381	50
		Skåne län						
1260	B4	Bjuvs kommun	2021	15842	2668	26	609	103
1272	B4	Bromölla kommun	2022	12650	1856	32	395	58
1231	A2	Burlövs kommun	2022	19753	3562	25	790	142
1278	C9	Båstads kommun	2022	15636	1968	13	1203	151
1285	B4	Eslövs kommun	2022	34593	5754	33	1048	174
1283	B3	Helsingborgs stad	2022	150109	23363	187	803	125
1293	B5	Hässleholms kommun	2021	52309	7687	54	969	142
1284	B4	Höganäs kommun	2022	27589	3979	55	502	72
1266	B4	Hörby kommun	2022	15745	2387	21	750	114
1267	C7	Höörs kommun	2021	16954	2778	20	848	139

Antal lekplatser** i samtliga kommuner i Sverige uppdelade efter län

*Antal invånare och antal barn 0-12 år taget från SCB för året 2021

** Enbart allmänna lekplatser förvaltade av kommunen inkluderade

Kommunkod	Gruppkod	Län/Kommun	År antalet angetts	Antal invånare*	Antal 0-12 år*	Antal lekplatser	Invånare/lekplats	Barn/lekplats	
1276	B4	Klippans kommun	2022	17783	2635	12	1482	220	
1290	B3	Kristianstads kommun	2022	86641	13213	108	802	122	
1261	A2	Kävlinge kommun	2022	32341	5715	35	924	163	
1282	B4	Landskrona stad	2022	46488	7605	60	775	127	
1262	A2	Lomma kommun	2021	24638	4502	66	373	68	
1281	B3	Lunds kommun	2022	127376	17709	161	791	110	
1280	A1	Malmö stad	2022	351749	56964	243	1448	234	
1273	C7	Osby kommun	2022	13269	2007	18	737	112	
1275	B4	Perstorps kommun	2022	7565	1241	3	2522	414	
1291	C9	Simrishamns kommun	2021	19267	2135	18	1070	119	
1265	B4	Sjöbo kommun	2020	19497	2882	26	750	111	
1264	A2	Skurups kommun	2022	16419	2551	28	586	91	
1230	A2	Staffanstorps kommun	2021	26242	5058	30	875	169	
1214	B4	Svalövs kommun	2021	14412	2456	30	480	82	
1263	A2	Svedala kommun	2022	23222	4597	56	415	82	
1270	C7	Tomeilla kommun	2022	13712	2011	19	722	106	
1287	A2	Trelleborgs kommun	2021	46231	7146	75	616	95	
1233	A2	Vellinge kommun	2020	37452	6217	52	720	120	
1286	C6	Ystads kommun	2022	31560	4131	35	902	118	
1277	B4	Åstorps kommun	2022	16308	2947	17	959	173	
1292	B4	Ängelholms kommun	2021	43633	6457	48	909	135	
1257	B4	Örkelljunga kommun	2022	10499	1528	8	1312	191	
1256	B4	Östra Göinge kommun	2022	14941	2460	12	1245	205	
Summa							9590	1245	205

Bilaga 2a: Verket ALM, beskrivning

		Kvalitet	Beskrivning av kvalitet
Lekmiljöns egenskaper	Platsens kvaliteter och påverkbarhet	Varierad topografi	Lekmiljön har en varierad topografi med kullar, backar, åsar, bergsknallar eller andra höjdskillnader.
		Vegetation	Lekmiljön innehåller lekvänlig vegetation såsom klätterträd, lekbuskage, klippta gångar i högt gräs mm. Lekmiljöns vegetation gör att maximalt hälften av himlen är synlig där barn vistas mest.
		Löst material	Det finns tillgång till löst material som lämnas vid skötselinsatser, ligger framme eller läggs i en låda: klossar, sand, pinnar, slanor, kottar, löv, stenar, bär osv.
	Inkludering	Landskap	Lekmiljön har en god utformning där lekredskap eller andra strukturer är integrerade i landskapet, utnyttjar höjdskillnader, har koppling till vegetation osv.
		Tillgänglighet	Lekmiljön har valmöjligheter genom flera olika platser för lek, möten och avkoppling. Eventuella bollplaner dominerar inte ytan. Miljön har utformats för att ge meningsfulla möjligheter och sammanhang för personer med olika funktionsvariationer, som markmaterial med god framkomlighet, olika vägval, visuella kontraster, kompisgunga, toalett osv.
		Mötesplats	Lekmiljön erbjuder mötesplatser med belysning, ett urval sittplatser, bord, grillplats mm. Utformningen är inkluderande, till exempel genom tillgång till vegetation eller strukturer utan tydligt programmerade funktioner.
	Möjlighet till omvärldsförståelse	Tid och förändring	Lekmiljöns möjligheter förändras över årstider och väderlek: åka pulka, hoppa i vattenpölar, leka med höstlöv, äta bär osv. De fyra elementen (jord, eld, luft och vatten) finns representerade, exempelvis som odling, eldplats, vindflöjel och vattenlek. Bygda element, sandkvalitet mm hålls i gott skick för sin funktion.
		Ekosystemtjänster och artrikedom	Lekmiljön främjar biodiversitet och ekosystemtjänster: fågelholkar, insekts hotell, äng, död ved, fjärilsrabatt, öppen dagvattenshantering, odling mm. Skötseln av vegetationsytor är anpassad för att ge artrikedom och lekmöjligheter.
		Naturliga material	Lekmiljön har ett innehåll av naturliga och giftfria material, återvunnet material och/eller är platsbyggd. Det finns en variation av genomsläppliga markmaterial, begränsad omfattning av hårdgjorda ytor samt minimalt med gummiastfalt och konstgräs.
	Karakttär	Rymlighet	Platsen erbjuder utrymme för rörelse i många olika riktningar och möjligheter till rörelsefylld lek, som att springa, klättra, gunga, balansera, åka rutschkana, tumla runt eller rulla nerför en kulle.
		Rumslighet	I lekmiljön finns en varierad rumslighet som ger valmöjligheter i leken, med olika platser eller zoner, formade exempelvis av olika naturliga material, vegetation eller topografi.
		Variation	Det finns en variation i miljön och dess lekmöjligheter med utmaningar för olika åldrar, dels genom platsbyggda, bevarade, återvunna eller på annat sätt unika strukturer och platser, dels genom varierat växtmaterial och variation i skötselinsatser. Lekmiljön upplevs som en plats med platsspecifika eller unika kvaliteter och uttryck.
Lekmiljöns geografiska kontext	Platsens sammanhang	Tillgång och närhet	Tillgången till andra vardagsnära lekmiljöer och funktioner i närheten är god. Från lekmiljön kan 300 meter till närmaste grönområde, lekstråk eller lekplats vara ett riktvärde, beroende på hur mycket trafiken hindrar och hur mycket gång- och cykelvägar främjar rörelsefrihet. Även närhet till bostäder, förskolor och skolor eller rekreation, kultur och service är god.
		Placering och omgivning	Lekmiljöns direkta placering bidrar till att göra den till en trivsamt plats: i anslutning till vegetation eller grönområden samt utan förbipasserande fordonstrafik och möjlig att nå via gång- och cykelväg.
		Barns möjlighet till egna platser	Barn har tillgång till natur eller andra lekvänliga platser, på eller i direkt anslutning till lekmiljön. Barn ges där möjlighet att hitta och skapa egna platser, genom exempelvis lekvänlig vegetation och löst material.
Strategier	Barnvänlighet och metoder	Samarbete och ansvar	Den som förvaltar lekmiljön har en helhetssyn och tar ansvar för en barnvänlig miljö och ett barnperspektiv generellt, och samarbetar med aktörer som är viktiga i det sammanhanget.
		Barns perspektiv	Den som förvaltar lekmiljön har involverat barn och andra, gärna de framtida användarna, i utvecklingen av lekmiljön. Där har de kunnat påverka planer (planering, utformning) och/eller lekmiljön konkret (anläggning, skötsel).
		Rutiner	Lekmiljöns förvaltare har tagit fram strategier, rutiner eller riktlinjer för utvecklingen av lekmiljöer och tillämpar dessa.

Bilaga 2b: Verkyget ALM, mall för ifyllnad

Kvalitet	Kommentar	Poäng 0-4	Kvalitet	Kommentar	Poäng 0-4
Varierad topografi			Tillgång och närhet		
Vegetation			Placering och omgivning		
Löst material			Barns möjlighet till egna platser		
Landskap			Samarbete och ansvar		
Tillgänglighet			Barns perspektiv		
Mötesplats			Rutiner		
Tid och förändring			Lekplatsens namn (ev. koordinater):		
EST och attrikedom					
Naturliga material			Person/personer som genomfört analysen:		
Rymlighet					
Rumslighet			Yta i kvm och/eller lekplatskategori:		
Variation					
Poäng:					
Lekplatsens egenskaper (grön) (max 48 p):		Geografisk kontext (blå) (max 12 p):	Strategier (gul) (max 12 p):		Totalt (max 72 p):
Övriga kommentarer:					
Datum och signatur:					

SCIENCE AND
EDUCATION **FOR**
SUSTAINABLE
LIFE